

Sylabus odpovědí účastníků Fóra ochrany přírody

1. setkání Fóra ochrany přírody

24. března 2012

Suchdol

I. Jaká jsou silná a slabá místa v naší ochraně přírody?

II. Na jakou otázku (problematiku) je aktuálně (v horizontu 1-2 let) třeba hledat odpovědi?

SLOVO ÚVODEM

Dostává se Vám do rukou souhrn odpovědí na otázky, položené před prvním setkáním Fóra ochrany přírody. Jejich autory je 74 oslovených kolegů, kteří se ochranou přírody intenzivně zabývají. Syllabus, jak jeho název napovídá, je přehledem názorů těch, kteří mají zájem se Fóra ochrany přírody účastnit, popřípadě k němu přispět vlastním názorem. Výběr není selektivní. Naleznete zde odpovědi všech, kteří je zaslali a vyjádřili souhlas s jejich uveřejněním, tedy i kolegů, kteří se ze setkání museli omluvit.

Syllabus je také pomůckou, jejímž účelem je napomoci průběhu našeho setkání. Každý z nás zpracoval své odpovědi sám za sebe a soustředil se přitom především na vlastní názor a zkušenosti. Právě to je ve výsledku silnou stránkou dokumentu. Bedlivý čtenář v něm rozezná na jedné straně důraz na jednotlivé, spíše detailní aspekty ochrany přírody, na straně druhé často i souznění respondentů v názoru na klíčové oblasti oboru. To je dobrá zpráva. Existují společné cíle, na kterých lze stavět. Nyní je proto možné začít individuální názory sdílet.

Věříme, že tento přehled přispěje k výběru témat, která by se měla stát náplní Fóra v nadcházejícím období.

Za organizátory prvního setkání Vám za podporu děkují

Jan Dušek a Petr Roth

Marek Banaš

Silná místa OP:

Relativně dlouhá tradice a řada praktických zkušeností (úspěchů) naší ochrany přírody.

Relativně solidní legislativa ochrany přírody.

Možnost zapojit "do služeb ochrany přírody" bohatou skupinu našich profesionálních přírodovědců (ústavy, vysoké školy, muzea, AOPK...), amatérských biologů i místních nadšenců a zájemců.

Slabá místa OP:

Nedostatečná interpretace významu a konkrétních aktivit ochrany přírody veřejnosti. Nedostatečná komunikace s veřejností.

Neujasněnost konkrétních cílů a směřování české ochrany přírody (čeho chceme dosáhnout, jaké jsou cíle ochrany, jak jich dosáhnout).

Tlak na rostoucí vědeckou výkonnost akademických i aplikovaných pracovišť výrazně ztěžuje možnost vědců zabývat se některými pro ochranu přírody důležitými projekty, které však neposkytují větší potenciál pro impaktované publikace.

Klesající finanční prostředky na výzkumné i realizační projekty v ochraně přírody.

Aktuální otázky:

Neujasněnost konkrétních cílů a směřování české ochrany přírody (čeho chceme dosáhnout, jaké jsou cíle ochrany, jak jich dosáhnout).

Roman Barták

Silná a slabá místa OP:

Zaměřil bych se na oblast regionální spolupráce v rámci řešení konkrétních problémů/projektů ochrany přírody. Tato spolupráce je dosti efektivní v modelu ekonomicky silné subjekty (míněno subjekty, které nemají problém udržet cash-flow projektů v řádu desítek mil.) a ekonomicky slabší "akční" subjekty. Těmi prvními míním KÚ, města, státní podniky, VŠ, těmi druhými NNO. Silné subjekty tak mají své úkoly, strategie a vize, které jim mohou NNO externě zajistit při získání dalších finančních zdrojů při vykrytí cash-flow a kofinancování ze stran silných subjektů. Toto vidím především jako příležitost, jako silnou stránku vnímám dost "vyspělých" NNO na straně jedné a "otevřených hlav" na straně druhé a také skutečnost, že jsou regiony v ČR, kde s tím jsou velké a oboustranně pozitivně hodnocené zkušenosti.

Aktuální otázky:

V souvislosti s výše uvedeným je třeba realizovat právě tato propojení finančně silné/akční subjekty, případně síťování akčních. Systém externích velkých zdrojů se v brzké době (již do roka) významně, později zásadně promění: bude druhá vlna FM EHP/Norsko, bude transformován program LIFE, skončí aktuální (ne zcela optimálně využitelný) OPŽP. Otázka tedy zní: Jak zdokonalit systém spolupráce v oblasti OP tak, abychom byli efektivnější při řešení problémů OP (především na úrovni regionů) ve změněných podmínkách získávání finanční podpory?

Petr Bauer

Silná místa OP:

V první řadě si myslím, že práce s dětmi je velmi pozitivně vítána a myslím, že je to dobrá investice do budoucnosti včetně potenciálních příznivců či „voličů“, ale nese to s sebou potřebu trpělivosti.

Mezi potenciálně silné stránky patří možnost se prezentovat a ovlivňovat veřejnost v oblastech, které jsou atraktivní (např. akce pro děti a akce s dopadem na širší veřejnost jako jsou výstavy).

Slabá místa OP:

Neschopnost prezentovat výsledky práce a potřebu ochrany přírody pro společnost. Vysvětlovat co to je ochrana přírody.

Aktuální otázky:

Ochrana lučních ekosystémů.

Ochrana volné krajiny

V mediálním světě je třeba proniknout mezi významné (společensky) osobnosti, které mají zájem o OP (např. odonatolog Dan Bárta) a požádat je o pomoc a prezentaci témat OP.

Za velmi dobrý považuji i z vlastní zkušenosti pořad, který uváděl redaktor Kořen – kdy místa z regionu byla prezentována jako práce OP a lidé velmi vnímají, když je v televizi (mocné médium) něco z jejich okolí!

Potom si myslím, že i přes některé rozdílné názory by bylo vhodné oslovit myslivce a rybáře.

Máme dost společných témat....

Pavel Benda

Silná místa OP:

Vysoce kvalifikovaný a profesně zdatný "kolektiv" se zaujetím pro věc.

Slabá místa OP:

Roztříštěnost.

Aktuální otázky:

Vlastnictví pozemků pro ochranu přírody.

Petr Birklen

Silná místa OP:

Nástroje ochrany přírody - v mnoha ohledech progresivní zákon, silná inspekční složka, doposud nemalý objem finančních prostředků.

Zájem veřejnosti - veřejnost vnímá ochranu přírody obecně jako potřebnou, při správné práci s veřejností je možné počítat s její podporou.

Tradice - ochrana přírody má u nás poměrně silnou tradici, kterou lze alespoň jako morální náboj využít.

Slabá místa OP:

Nečitelnost - velká různorodost interpretace nástrojů ochrany přírody. Všude lze něco omezit pro „ochranu přírody“ a naopak pro „ochranu přírody“ podpořit. Málo pracujeme s objektivními daty, spíše s dojmy – tzv. "expertním" přístupem. Není zřejmé, o co vlastně ochraně přírody jde a proč (zejména ve volné krajině). Ochrana přírody chybí směr - jasný, sdělitelný a sdílený.

Nekomunikace - komunikace v ochraně přírody se nerozvíjí. Atomizace problému ochrany přírody, jejich vzájemné nadřazování rozměňuje cíle a smysl ochrany přírody do nesrozumitelné názorové kaše, ze které lze vytvořit cokoli anebo také zcela nic.

Nekritičnost - v ochraně přírody chybí zpětná vazba. Dopad státní správy na ochranu přírody není vyhodnocován, stejně jako dopad realizace finančních prostředků. Ochrana přírody postrádá reflexi a mnohdy o ni ani nestojí.

Aktuální otázky:

Obecně - odstranit bariéry v komunikaci a najít společný směr.

Konkrétně - založit komunikační (diskusní) platformu sloužící k vytřebení názorů. Vytvořit vizi ochrany přírody s formulací požadavků na její naplnění.

Robin Böhnisch

Silná místa OP:

Pozitivem je solidní základna odborníků ve veřejné správě i v nevládních organizacích, institucionálně zakotvená ochrana přírody a její popularizace ve vlastních periodikách, dobře probádané území republiky a síť amatérských přírodovědců a ochranářů, dosud fungující dobrovolnické hnutí.

Slabá místa OP:

Problémem je slábnoucí deklarovaná poptávka po ochraně přírody, daná celospolečenskou atmosférou. Na analýzu tohoto jevu by prostor zde vymezený asi nestačil.

Aktuální otázky:

Jak (zase) učinit ochranu přírody předmětem deklarované společenské potřeby a zájmu? Jak a v jaké míře se v situaci omezených zdrojů starat o krajinu? Jaké bude v příštích letech české (moravské) zemědělství a jaký bude mít vztah k ochraně přírody a krajiny?

Antonín Buček

Silná místa OP:

Ke „silným místům“ patří územní ochrana přírody. Na území ČR vznikla takřka dokonalá soustava zvláště chráněných území, kterou doplňují přírodní parky, registrované významné krajinné prvky a nejnověji geoparky. Po vzniku soustavy Natura 2000 je v ČR většina území s významnými přírodními hodnotami územně chráněna.

Slabá místa OP:

Ke „slabým místům“ patří nerovnoměrné rozložení chráněných území. Pochopitelně takřka chybí v intenzivně využívané krajině, kde se území, vhodných k ochraně zachovalo pramálo. Zde především je třeba podporovat tvorbu ÚSES.

Ke „slabým místům“ patří také komplikované zajištění péče a správy chráněných území, často vzdálené a „odcizené“ občanům (především místním obyvatelům), nerespektující princip subsidiarity.

Aktuální otázky:

Zajištění dlouhodobé, soustavné a cílevědomé péče o území se zvláštním statutem ochrany.

Prioritně je třeba zjistit, jaké finanční prostředky jsou potřebné na zajištění alespoň naléhavých opatření. Poté je možné deklarovat, kolik procent je zajištěno z veřejných zdrojů a případně hledat zdroje jiné.

Tomáš Burian

Silná místa OP:

Silným místem naší ochrany přírody jsou lidské zdroje, soustředěné ve vědeckých společnostech, občanských sdruženích, výzkumných, vzdělávacích a správních institucích. Silným místem je i zvyšující se úroveň poznání zákonitostí vývoje biodiverzity v území a rovněž relativně robustní legislativní a institucionální podpora státu.

Slabá místa OP:

Slabým místem je nízká zacílenost a nízká efektivita vynaložených nákladů, pokud jde o zastavení nebo zpomalení vymírání druhů. Slabým místem je tendence k byrokratizaci, formalismu a poplatnosti médiím. Slabým místem je i relativně nízká zainteresovanost širší veřejnosti na ochraně biodiverzity.

Aktuální otázky:

Je vůbec možné zastavit vymírání druhů v Česku, a pokud ne, existuje jeho přijatelná míra?

Odpovídají ve vztahu k pokračujícímu vymírání druhů náklady stávajících institutů zákona o ochraně přírody a krajiny jejich přínosům?

Václav Cílek

Silná místa OP:

Silným místem je vytvoření sítě CHKO a velkoplošných chráněných území, které víceméně a to i přes nutné i méně nutné kompromisy plní svůj účel.

Slabá místa OP:

Ochrana přírody může mluvit do přírody, ale jen velmi omezeně nebo vůbec do procesu zastavování krajiny (suburbanizace) a její fragmentace dopravou. Další velký problém jsou globální toky reaktivního dusíku způsobující celkovou eutrofizaci prostředí, což je síla prakticky globálního charakteru.

Aktuální otázky:

Jedná se o spolupráci ministerstev životního prostředí, zemědělství a místního rozvoje na společném postupu při ochraně běžné, jinak nechráněné krajiny.

Miloš Čejka

Silná místa OP:

Dostatečná kapacita odborně vysoce vzdělaných mladých lidí, kteří jsou jazykově vybavení a hlavně ochotní k aktivnímu prosazování zájmů ochrany přírody. Nadčasovost právní úpravy ochrany přírody, tj. již samotná existence a zejména obsah zákona č. 114/1992 Sb.

Slabá místa OP:

Nedostatečná a velmi často i zbytečně konfliktní komunikace s „ostatní“ částí společnosti, kterou jsou následně ochránci přírody vnímáni jen jako „bat’ůžkáři potížisté“ bránící tzv. úspěšnému rozvoji lidstva.

Aktuální otázky:

Jak změnit = zlepšit náhled lidí na aktivní prosazování zájmů ochrany přírody jak ze strany státních orgánů, tak např. nevládních organizací. Je mi jasné, že se jedná o dlouhodobý cíl, ale jsem toho názoru, že právě nyní nastává akutní potřeba vylepšit image ochrany přírody mezi lidmi.

Lukáš Čížek

Silná místa OP:

Dlouhá tradice a přinejmenším donedávna vysoká podpora veřejnosti.

Slabá místa OP:

Zkostnatělost, byrokratičnost, ideová zamrzlost na úrovni 80. let. Nízká míra samostatnosti jednotlivých pracovišť, neschopnost využít potenciálu schopných lidí a tedy takové lidi přitáhnout a udržet, absence smysluplných dlouhodobých a střednědobých cílů a vizí (a/nebo neschopnost jejich následování). Oddělování ochrany "přírody" a "biodiverzity". Izolace od ochranářského dění ve světě i u sousedů. Malá kooperace až nevraživost mezi státními institucemi OP vedoucí k neschopnosti něco prosadit, nepružnost v přístupech a postojích a z ní plynoucí neschopnost efektivně využít dostupné prostředky s možností, nedostatečná práce s veřejností a absence lobbingu na vyšších politických úrovních.

Aktuální otázky:

Sjednotit přístupy (i.e. přestat si hrát na to, že někde chráníme přírodu jako celek, jinde biodiverzitu), identifikovat ochranářské priority v ČR (např. VVP, revitalizace vodních toků, péče o lesy, efektivní péče o bezlesí), navrhnout a prosadit postupy řešení. Efektivní péče o ZCHU, ale také tlak na biologizaci běžné krajiny, zde intenzivnější spolupráce se spolky, kde je mnoho společných zájmů (a také třecích ploch - myslivci, malozemědělci a lesníci). Těsnější spolupráce s odbornými a zájmovými organizacemi. Intenzivnější spolupráce mezi OP a státními institucemi nebo podniky, které ovlivňují tvář krajiny (Lesy ČR, VLS, ŘSD, ČD...).

Oldřich Čížek

Silná a slabá místa OP:

Za hlavní cíl ochrany přírody lze považovat zachování druhové diverzity. V tomto směru je silnou stránkou množství chráněných území, z nichž (větší) část má více, či méně vhodný management a funguje jako refugium řady chráněných a ohrožených druhů. Zásadním problémem je izolovanost těchto míst. Ochrana přírody nevyužívá možností "přirozených" koridorů (dálnice, železnice) pro šíření druhů. Nesnaží se systematicky zachovat nově vzniklé (potencionální) hotspoty (lomy, doly, pískovny). Dostatečně nepracuje s volnou krajinou – s matrix. Při tom do údržby (rekultivací) těchto míst plynou prostředky z jiných zdrojů a formu péče by bylo možné modifikovat, aniž by došlo k vlivu na jejich funkci či bezpečnost.

Aktuální otázky:

Jakým způsobem využít pro zachování druhové diverzity volnou krajinu a postindustriální stanoviště. Tedy, jak provázat ochranu přírody s nároky na zemědělské a průmyslové využívání krajiny.

Miloslav Devetter

Silná místa OP:

Za silnou stránku ochrany přírody v ČR považují poměrně dlouhou tradici a relativně širokou základnu v obyvatelstvu.

Slabá místa OP:

Slabým místem je fatální vliv zájmových lobbý, které dnes často na základě korupčních praktik určují směřování OP shora a zároveň uměle vytvářejí konflikty. Způsob řešení bohužel neznám.

Aktuální otázky:

Hledat cestu jak omezit výše zmíněný vliv zájmových skupin. Je to ale řešení shora, na které neexistují (patrně) možnosti. Další významnou problematikou jsou způsoby péče o chráněná území, která jsou často velmi rigidní, někdy kontroverzní, nebo naopak dynamické ale bez hlubšího základu ověřeného experimentálně.

Takováto péče by nikdy neměla postrádat dynamický prvek, což je ale obtížně uchopitelné a tudíž zřídka realizované.

Jan Dušek

Silná místa OP:

Ochrana přírody je součástí fungování naší společnosti.

Slabá místa OP:

Neposloucháme se. Dostatečně nenasloucháme ani výsledkům vědy (zejména ochranářské biologie) ani názorům ve společnosti. Bohužel si neumíme naslouchat ani uvnitř malé ochranářské komunity.

Nevyhodnocujeme. Za velkého úsilí plánujeme a realizujeme spoustu opatření, jejichž faktickou účinnost spíše odhadujeme, než bychom vyhodnocovali konkrétní data.

Otravujeme (si) život. Namísto osvěty a argumentačně podložených diskusí působíme na veřejnost především silově máváním paragrafy složitých a zastaralých právních předpisů. To na jednu stranu lidi od pochopení naší práce odrazuje, na druhou stranu vzhledem k pozici ochrany přírody vyvolává blahosklonný úsměv mocných.

Aktuální otázky:

Musíme začít diskutovat. Mezi sebou i s okolím.

Měli bychom se zamyslet nad možnostmi hodnocení efektivity ochranářských opatření.

David Fischer

Silná místa OP:

- 1) Relativně dobře sepsaný a poměrně přísný zákon
- 2) Početná ochránářská „základna“ (dobrovolníci i profesionálové)
- 3) Relativní dostatek finančních prostředků

Slabá místa OP:

Ad 1) Který je někdy v rozporu s jinými zákony a jehož dodržování není v zásadních případech prakticky vůbec vymáháno (politické vlivy, vlivy lobbistických skupin, nedostatek lidí, neznalost, nevěle, nezájem) a tak se řada jeho částí stává pouze hypotetickými deklaracemi; zákon má po odborné stránce slabá místa

Ad 2) S často nedostatečným či nekompetentním vedením (v případě profesionálů často pod silným politickým tlakem)

Ad 3) Se kterými je zcela neefektivně a nekompetentně nakládáno (zneužívání, předražování projektů, realizace nesmyslných opatření, chybí kontinuita a návaznost podporovaných opatření, ...)

Ochrana přírody se stala součástí tvrdého obchodu – což na jedné straně umožňuje její profesionalizaci (pozitivum), na straně druhé se díky tomu rekrutují skupiny i jedinci, kteří jsou za peníze schopni napsat cokoli

Špatně nastavené priority

Aktuální otázky:

Čeho chceme, můžeme a musíme v ochraně přírody dosáhnout a jak to udělat – jednoduše – je třeba vytvořit jasnou, reálnou a srozumitelnou koncepci, která dle mého názoru v současnosti chybí.

Alice Háková

Silná místa OP:

Silnou stránkou ochrany přírody v ČR je poměrně hustá síť MZCHÚ, kterou doplnily lokality soustavy Natura 2000, jejichž značná část pokryla cenná území mimo dosavadní MZCHÚ.

Slabá místa OP:

Slabinou ochrany přírody je vnímání problematiky ochrany přírody veřejností. Je to dáno jednak špatnou informovaností o problémech i úspěších ochrany přírody, ale i nejednoznačným vymezením ochrany přírody vůči ochraně životního prostředí navenek. Většina veřejnosti nerozlišuje, že cílem ochrany přírody není jen výstavba solárních a větrných elektráren a ochránci přírody nejsou jen ti, kteří jdou bránit šumavské lesy vlastním tělem.

Aktuální otázky:

Hledat způsoby, jak zlepšit formu prezentace problematiky ochrany přírody vůči veřejnosti.

Zlepšit informovanost veřejnosti o aktuálních otázkách ochrany přírody a nikoliv jen o konfliktních kauzách.

Handrij Härtel

Silná místa OP:

Silnou stránkou je její vysoká odborná úroveň a skutečnost, že i dnes část zaměstnanců OP bere své povolání jako poslání a nikoli pouze zaměstnání.

Slabá místa OP:

Slabou stránkou je, že je budována téměř výhradně shora. Státní OP žije do jisté míry v izolaci, protože její schopnost rozeznávat priority a dobře komunikovat dosažené úspěchy je nízká. To má za následek slabou podporu široké veřejnosti, ale třeba i vědeckých kruhů. Proto je česká státní OP sice na jednu stranu v porovnání s jinými zeměmi poměrně robustní, na druhou stranu ale celospolečensky slabě zakotvená a tudíž velmi zranitelná.

Aktuální otázky:

Je potřeba začít poctivou analýzou, proč jsme se dostali až do současné situace. Za největší aktuální ohrožení OP (zejména státní) považuji její vnitřní erozi, tj. že budou z OP postupně odcházet další odborníci s dlouhodobým ochranářským "know-how". Je třeba hledat cestu, jak snížit byrokratickou zátěž (a z ní plynoucí převahu formy nad obsahem), jak zajistit trvalé a systematické vzdělávání v oboru, a tím také zastavit neustálé rozevírání nůžek mezi ochranářskou vědou a praxí atd.

Radim Hédl

Silná místa OP:

Silná místa jsou propracovaný a léty osvědčený systém a administrativa ochrany přírody. V ČR je hierarchizovaná soustava chráněných území, chrání se téměř vše, co se dá (což ale má své regionální odlišnosti). V poměrně dobrém souladu je národní a mezinárodní (EU) legislativa. Dalším silným místem je tradičně poměrně dobrá akceptace vědeckých informací do ochrany přírody – příkladem jsou průběžně aktualizované červené seznamy nebo popularizačně-odborné publikace knižní i časopisové.

Za silné místo je možno považovat také působení kvalifikovaných pracovníků – na různých úrovních ochrany přírody jsou zpravidla zaměstnáváni absolventi přírodovědeckých, lesnických a agronomických oborů českých univerzit.

Slabá místa OP:

Slabým místem je především dlouhodobě jednak nesystematický, jednak konfrontační způsob řízení ochrany přírody na nejvyšší úrovni (viz MŽP–MZe). Velmi to oslabuje činnost ochrany přírody na národní i regionální úrovni.

Za slabé místo je možné (rozvedení předchozího bodu) považovat nesoulad mezi implementací potřeb ochrany přírody a zejména hospodařením. Je to otázka vzájemného vyjasňování koncepcí, což nefunguje právě ideálním způsobem.

Aktuální otázky:

Jak se mění diverzita české přírody v důsledku významných, celoplošně působících vlivů? Toto je na delší časový horizont, nicméně zřetelně vymezit téma a přístup k němu je důležité v nejbližší době.

David Horal

Silná místa OP:

Silným i slabým místem zároveň je platná legislativa: na jedné straně relativně dobrý zákon, který může být silným nástrojem, na druhé straně zákon sám i jeho prováděcí předpisy umožňují mnohdy tolik výkladů, že jeho praktická aplikovatelnost a dotažení problémů do konce bývají mnohdy velmi obtížné.

Slabá místa OP:

Slabým místem je postoj veřejnosti k ochraně přírody (a k Natuře 2000 obzvláště) jako k něčemu, co jen překáží, brzdí rozvoj a ztrpčuje občanům i podnikatelům život. Z toho pak plyne i přístup současné vlády i samospráv na všech úrovních k ochraně přírody. Slabým místem je zavedený systém posudků, biologických či naturových hodnocení.

Aktuální otázky:

Koncepce velkoplošných chráněných území; změna systému biologických a naturových hodnocení i dalších posudků.

Libor Hort

Silná místa OP:

Velmi dobré odborné zázemí.

Přes všechny možné výhrady ještě pořád solidní legislativní základ.

Sít ZCHÚ všech kategorií.

Slabá místa OP:

Neexistující společenský konsenzus, který by ochraně přírody vymezil prostor a znesnadnil jeho zmenšování v případě, že vládnoucí politická garnitura považuje OP za škůdce společnosti.

Špatná komunikace (vlastníci pozemků, obce).

Politizace rozhodování.

Nedostatečně formulované cíle ochrany v různých kategoriích ZCHÚ.

Aktuální otázky:

Jak může ochrana přírody přispět k dosažení společenského konsenzu, který by jí vymezil relativně pevný prostor ve společnosti?

Michael Hošek

Silná a slabá místa OP:

Obor se skládá především z řad specialistů. To nám umožňuje dosahovat dobrou úroveň dílčích výsledků, ovšem často bez představy o obecných cílech oboru. To považuji za základní současný nedostatek: máme jasnou představu, co chceme dosáhnout osobně nebo v naší specializaci, ale to, co jí přesahuje, často podceňujeme jako méně důležité. Obor se tímto přístupem a aktivní prezentací jednotlivých pohledů stává nesoudržným. To je základem pro odvozenou slabou stránku: neefektivní spolupráci ochrany přírody a výzkumné sféry, zapříčiněnou dosavadní malou snahou se oboustranně domluvit.

Máme silné zákonné nástroje. Díky tomu doposud opomíjíme skutečnost že i když je ochrana přírody především odbornou disciplínou, je založena na společenské poptávce. Naše cíle je nutné založit na společenské shodě. Bez ní postrádají odborné argumenty smysl.

Aktuální otázky:

Čemu má ochrana přírody sloužit a čeho docílit? Otázka je možná obecná, ale málokdo na ní dnes v sobě najde jasnou odpověď.

Jak dosahovat cílů oboru při nutných kompromisech tak, aby byla zachována nezbytná kvalita výstupů?

Záboj Hrázský

Silná místa OP:

Silný systém státní územní ochrany.

Významné postavení z hlediska správního – pravda, jednotlivé instance OOP zbývá někdy vybavit kvalitními odborníky.

Početná skupina odborníků na biologii v ČR (dostatečné lidské zdroje) a aktuální dostupnost stále rostoucího objemu informací.

Slabá místa OP:

Slabá vazba do socioekonomického systému:

Nízká, nulová nebo skrytá vazba na ekonomiku a nízká propojenost do ostatních oborů, zejména inženýrských a ekonomických. Kdo plánuje/projektuje/navrhuje/ řídí a rozhoduje? Slabý a negativní význam OP až despekt v očích veřejnosti. => Nízká politická podpora, uvědomění či povědomí jednotlivých zákonodárců a stakeholderů.

Aktuální otázky:

Jak překlenout rozšiřující se propast mezi globalizací + virtualizací života většinové populace a materiálně lokální podstatou subjektu ochrany přírody?

Jak zajistit, aby masivní horizontální přenos zkušeností, dovedností ale i povinností či efektivní nástroje centrálního řízení nenarušovali individualitu účastných entit a tím i funkční a posléze stanovištní a druhovou diverzitu subjektů ochrany přírody? (Jak individualizovat AEO, PPK, OPŽP ...)

Jakub Hruška

Silná místa OP:

Silnou stránkou je poměrně hustá síť chráněných území, zejména typu CHKO, tedy středního stupně ochrany zaměřeného na krajinné celky. Silná je i tradice ochrany přírody.

Slabá místa OP:

Slabinou je, že „ochranáři“ nejsou schopni většinové společnosti vysvětlit smysl a zejména způsoby, jakými je třeba přírodu chránit. Že pro chráněná území typu bezzásahové území v NP Šumava neplatí to, co pro květnaté louky či zbytky pařezin. Že ochrana přírody je na jednu stranu management udržující fragmenty staré, ale člověkem přeměněné krajiny a na druhém pólu, že je ponechání části přírody spontánnímu vývoji.

Slabým místem je taky ochrana přírody mimo chráněná území.

Aktuální otázky:

Je třeba hledat odpověď na otázku, jak vnímá veřejnost ochranu přírody a jaký pro ni má smysl.

Protože bez veřejné podpory bude ochrana přírody považována za „brzdu pokroku“ či soukromou věc „bláznivých ochranářů“.

Zcela konkrétní otázkou pak je jak prosadit vytvoření NP Křivoklátsko tak, aby zůstaly zachovány skutečné atributy přírodovědné ochrany území, a aby NP nebyl vyhlášen jako skoro prázdná slupka, kde se bude pokračovat v dosavadním stylu „hospodaření“.

Karel Chobot

Silná místa OP:

Za silné místo považuji datovou základnu, ať už jsou tím míněna vlastní data ochrany přírody nebo využívání rozsáhlého biologického výzkumu. V mnoha případech cesta k datům nemusí být nejpřímější, řada velmi přímých a efektivních cest však existuje.

Slabá místa OP:

Slabinou je zřejmě a často relativně vzácné přímé převedení znalostí (interpretace zjištěného) do praxe – nikoli však z nechuti či neznalosti, jako spíš pro byrokratickou spletnost, zavedené téměř nezměnitelné procesy atp. Je otázkou, zda nejde o obecný fenomén či tradiční povzdech po zlatých časech, ale byrokratizace - ve smyslu komplikace mnoha dříve jednodušších procedur je stále silnější.

Plíživým jevem – slabina je to ovšem možná nezaviněná - je pomalá, ale jistá ztráta prestiže ochrany přírody (což ovšem možná souvisí s obecnou ztrátou zájmu o přírodu).

Aktuální otázky:

Lze ztrátu prestiže ovlivnit a jak?

Eva Chvojková

Silná místa OP:

Máme rádi přírodu (potenciál nalezení „tvořivé přírodní síly“ v sobě).

Rozumíme přírodním zákonům (potenciál je aplikovat na sebe, společnost); evoluce – vznik/zánik, (dynamická) rovnováha, zpětná vazba.

Slabá místa OP:

Nejasné cíle.

Neumíme spolupracovat, srozumitelně vysvětlit a obhájit svou činnost.

Termíny – ochrana přírody, národní park.

Hrajeme divadlo, že my zachráníme přírodu a ostatní nemusí nic dělat.

Odpojení od života (zrcadlo – proto máme strach o svět a přírodu, protože sami jsme odpojení).

Neochota se měnit (víme, co všechno má změnit lidstvo, ale nejsme ochotni měnit sebe).

Důraz na rozum (ale potenciál je v zapojení intuice a ve spolupráci).

Aktuální otázky:

Pravdivě pojmenovat, co chceme (sami pro sebe), a případně, co můžeme nabídnout společnosti.

(Příležitost) OP může být prostředím, které dokáže aplikovat přírodní zákony samo na sebe, dokáže se měnit, reflektovat vlastní chyby apod.

František Jaskula

Silná místa OP:

Silnou stránkou jsou lidé – široké spektrum zájemců o ochranu přírody od mládeže po uznávané odborníky, od nevládních organizací po profesionály. Doposud také dostupnost finančních nástrojů k realizaci opatření a víceméně tolerantní nebo pozitivně nakloněná většina veřejnosti.

Slabá místa OP:

Problémem je často „mocenský“ přístup OP k partnerům v území, neschopnost naslouchat a srozumitelně vysvětlovat své názory a požadavky. Místo spolupráce v území se pak rozvíjí konfrontace a boj o prosazování „svých správných“ názorů. To vede k nepochopení, zhoršení vztahů a napadání OP.

Aktuální otázky:

Stávající přírodní bohatství je v podstatě kouzlo nechtěného. Zachovalo se nebo dokonce vzniklo jako nezamýšlený vedlejší produkt obhospodařování krajiny. Pro jeho uchování je i dnes rozhodující činnost hospodářů. Úkolem je ve spolupráci s vlastníky pozemků co nejvíce diverzifikovat hospodaření, obnovit extenzivní způsoby, omezit unifikované dotační hospodaření, plošné upouštění od hospodaření a nekontrolovaný nárůst zástavby.

Jakub Kašpar

Silná místa OP:

Dlouholetá tradice, kvalitní expertní a informační zázemí, obrovské množství dat, kvalitní monitoring, relativně rozsáhlá síť zvláště chráněných území - velkoplošných i maloplošných.

Aktuální otázky:

Jak vysvětlit veřejnosti, k čemu je ochrana přírody dobrá a proč by měl daňový poplatník něco takového platit? Obecněji - jak efektivně a úspěšně komunikovat důvod existence (a nákladovosti) ochrany přírody, managementová opatření i limity, regulace a omezení, která chce ochrana přírody stanovovat, prosazovat a vymáhat? Chráníme přírodu "pro přírodu", "pro lidi", anebo "pro ochranáře"? A na základě jakého zmocnění a práva?

Martin Konvička

Silná místa OP:

1. Kvalitní síť chráněných území.
2. Odborná základna (ČR si stojí v "ekologických vědách" mezinárodně velmi slušně).
3. Podpora "zdola" - zájem mladých lidí, lokální iniciativy.
4. Dostatek financí.

Slabá místa OP:

1. Chybí diskuse o strategických cílech - jakou přírodu a proč chránit. Následně chybné taktické priority.
2. Historická dvoukolejnost "ochrana přírody" - "ochrana př. zdrojů": od akademického vzdělání přes "tribalismus" úřadů po zabetonovanost v politice.
3. Etatismus (OP téměř výhradně státní), z toho pramenící byrokratismus.
4. Bruselismus: Protože (převážně státní) OP příliš zakládá svou legitimitu, a programovou náplň, na bruselských nařízeních, a penězích. Taková OP bude (je) zranitelná v případě finančních a politických krizí.
5. Propojenost s levicově-liberální politikou. OP musí být nadstranická a vlastenecká, od zpolitizovaných Zelených se musí razantně distancovat.

Aktuální otázky:

1. Co je "správně chráněná" příroda - strategické cíle.
2. Jak k nim směřovat za finanční hojnosti, a jak ve stavu nouze.
3. Jak najít společnou řeč s dalšími zainteresovanými skupinami, v nichž jsme dosud viděli konkurenty - myslivci, rybáři, lesníci, zemědělci, atd.
4. Jak vychovávat k ochraně přírody bez otravných eurozelených keců.

Vlastimil Kostkan

Silná místa OP:

Silné místo je ve velmi dobrých informacích o stavu přírody, dobře podchycených cenných lokalitách a jejich poměrně velký počet, plocha a rozmanitost. Máme rozsáhlé zkušenosti s managementem a umíme zastavit degradaci a zlepšit stav lokalit a populací.

Slabá místa OP:

Slabé místo je v nedostatečných schopnostech (i ochotě) lidí z většiny úrovní ochrany přírody zabývat se organizační (manažerskou) činností a být aktivní ve vyhledávání zdrojů. A dále nepřilíživé komunikační schopnosti s veřejností, které za 23 let od roku 1989 přivedly ochranu přírody do současného špatného postavení v očích veřejnosti.

Aktuální otázky:

Najít zdroje financování ochrany přírody z několika na sobě nezávislých zdrojů, ležících mimo běžný státní rozpočet. Naučit se využívat nadnárodní zdroje (LIFE, OP, ...) a podpořit pracovníky ochrany přírody na všech úrovních v manažerských dovednostech, aby byli schopni získávat pro svou práci prostředky z různých zdrojů. Připravit strategii pro práci s veřejností, aby se ochrana přírody nedostávala do izolace od široké veřejnosti, ale naopak získávala podporu veřejnosti. Bez podpory široké veřejnosti zůstane slabá a bude prohrávat většinu běžných sporů.

Vojtěch Kotecký

Silná místa OP:

Česká ochrana přírody má:

- dobrou odbornou úroveň a expertní zázemí v biologických oborech;
- slušnou státní administrativu;
- popularitu a silnou podporu veřejného mínění.

Slabá místa OP:

Malá pozornost péči o pestrost běžné přírody v agrární krajině, hospodářských lesích či v sídlech.

Soustředuje se skoro exkluzivně na, slovy zákona, „zvláště chráněné části přírody“.

Neumí (a nemá ambici) sama sebe představit coby veřejnou službu a inspirovat širokou veřejnost k podpoře pro ochranu přírody.

Je defenzivní a konzervativní.

Aktuální otázky:

Ochrana přírody se musí vypořádat s věcmi, ke kterým každopádně dojde:

- nový lesní zákon a pravidla Lesů ČR;
- regule zemědělských a lesnických dotací na 2014–20;
- politické ataky.

Ale také by měla začít přemýšlet, jak:

- uvažovat o sobě a vystupovat coby veřejná služba;
- sebe i přírodu více otevřít veřejnosti;
- proměnit intuitivní zájem veřejnosti v podporu a pomoc ochraně přírody.

Zdeňka Křenová

Silná místa OP:

Stále ještě aktivní a akceschopná NGOs (řada z nich odborně erudovaná).

Zájem novinářů (alespoň o nejvykřičenější kauzy).

Dostí rozsáhlý systém CHÚ.

Snaha o reflexi evropských principů OP /především závazky k EU – Natura 2000/.

Slabá místa OP:

Nezájem široké veřejnosti o témata OP.

Chybí jasná koncepce a definice priorit OP napříč společnostmi.

Neexistence jasné a dlouhodobé koncepce státní politiky OP = priority a postoje státních orgánů OP se mění s periodou volebních období a hrozí klientelismus.

Špatná rozhodnutí, porušení EU směrnic, poškozování deklarovaných dohod a principů vede k izolaci nebo alespoň snížení kreditu v ČR v mezinárodním společenství = špatná pověst, která se obtížně napravuje.

Aktuální otázky:

Kam jsme došli za 20 let existence zákona 114/1992 Sb. – je to pořád funkční nástroj OP? Jaká jsou aktuální stěžejní témata OP v ČR? Kam jsme za 20 let ZOPK došli a kam chceme jít dál?

Dokážeme vytvořit hlavní cíle OP reflektující aktuální potřeby OP v ČR i širším evropském měřítku? (neboli: Co musíme rychle změnit, abychom se stali dobrým a ne odstrašujícím příkladem?).

Tomáš Kučera

Silná místa OP:

Nejsilnějším článkem naší ochrany přírody je vysoká prozkoumanost a znalost území, kvalitní odborné zázemí profesionálních i amatérských přírodovědců a především vstřícný vztah odborné veřejnosti včetně širokého zázemí nevládních organizací.

Slabá místa OP:

Naopak nejslabším článkem současné ochrany přírody je způsob, jakým jsou pracovníci OP zainteresováni na výsledcích své práce a dále proces centralizace výkonu OP v praxi. Dnes už nejde o zachráněné druhy, posílené populace či efektivní managementy lokalit, ale o naplnění předpisů, směrnic, norem, jednacích čísel, atd. Ochrana přírody jako organizace optimálně fungovala ca do r. 2005, kdy se prostředky ze státního rozpočtu bez zbytečných formálních průtahů přerozdělovaly na průzkumy a efektivní managementy realizované místními občanskými sdruženími a lokálními experty. Organizace se sebevědomým vedením, které mělo vize, cíle a strategie, byla efektivní a měla výsledky. K tomuto modelu by se měla vrátit, a to transparentním výběrovým řízením na obsazení všech manažerských a řídicích postů na periodu delší, než je funkční období jedné vlády. Dále vytvořením fungující, nikoliv formální vědecké rady (volené, nikoliv jmenované). Ochrana přírody je především odborná činnost, která by měla být zásadně apolitická.

Aktuální otázky:

Je třeba připravit strategii OP na období 2011-2020 a je třeba vytyčit střednědobé a dlouhodobé cíle, kam chceme dospět. Je třeba, aby nezávislá vědecká rada stanovila priority, strategii, cíle a ideje, kam má naše ochrana přírody dospět na lokální, regionální a "evropské" úrovni, stejně tak v horizontu krátko-, středně- a dlouhodobém. Je třeba vědět, odkud jdeme a kam směřujeme.

Jan Kvasnička

Silná místa OP:

Podle mého názoru dostatek dat o výskytech chráněných fenoménů, často i za delší časovou řadu; velká "členská" základna; systém OP obdobný jako v okolních státech (stejně kořeny), prostě taková ta obecně uznávaná pozitiva naší OP. Jistě je možné na OP najít spoustu dalších, ne tak přízemních silných stránek, z mé pozice je ale nevnímám.

Slabá místa OP:

Obecně přílišná složitost legislativy OP a s tím související záplava metodických materiálů, o kterých nemají přehled ani sami ochranáři. V praxi orientace na zvláštní ochranu (územní i druhovou) a opomíjení toho, že existuje také obecná ochrana (části s nálepkou VKP, ÚSES nebo typicky krajinný ráz v praxi nic neznamenají). Permanentní úbytek financí, což je vlastně problém toho, jak vysoko je ceněná OP v našem systému tržního hospodářství, resp. těmi, kdo činí strategická rozhodnutí - OP si na sebe nikdy nevydělá a pokud není vnímána skutečně jako věc ve veřejném zájmu (bez toho, aby se nějak finančně vyhodnocovaly přínosy OP nebo mimo situace, kdy jde člověku o vlastní záhumenek), chybí nejen finanční podpora ze strany státu.

Aktuální otázky:

Jako zásadní vidím potřebu najít způsob, jak OP prosazovat při koncepčním plánování a strategickém rozhodování, jak zajistit udržitelný rozvoj v praxi, což je mj. také ve větším respektování obecné ochrany přírody. Domnívám se, že cesta není v hodnocení ekosystémových služeb a poměrování s dalšími veřejnými zájmy, ale že jde o čistě politické rozhodnutí.

Jan Losík

Silná místa OP:

Dle mého názoru je silným místem v naší OP relativní dostatek vědomostí o tom, jaké faktory aktuálně nejvíce biodiverzitu ohrožují. Víme, že největší úbytek je spojen s likvidací zbytků extenzivních luk a pastvin, necitlivým lesním hospodařením, zarůstáním rezervací, atd. Také víme, jak řadu problémů řešit s relativně malými náklady.

Slabá místa OP:

Slabiny naopak vidím v nedostatečném využití těchto znalostí při plánování opatření na ochranu přírody. Myslím, že tento nesoulad je částečně způsoben nedostatečnou odborností osob, které jsou zodpovědné za přípravu konkrétních rozhodnutí kam a na co vynaložit finanční prostředky, ale také politickou neochotou podporovat „neinvestiční“ akce.

Aktuální otázky:

Myslím, že v nejbližších letech je třeba vyřešit otázku jak změnit podmínky pro čerpání prostředků v novém finančním období 2014 – 2020, aby peníze určené na ochranu přírody skutečně posloužili zejména k řešení problémů s úbytkem biodiverzity a nikoli k pouhému monitoringu jejího ubývání, výstavbě rybníků či výsadbám zeleně, které se současnými problémy OP v naší krajině mají jen málo společného.

Filip Lysák

Silná místa OP:

Vysoký stav poznání biodiverzity; dobré vědecké zázemí a vysoký zájem vědy o ochranu přírody; stále ještě dobré zákony a fungování státní ochrany přírody; vynikající aktivita, odborná úroveň a prestiž NNO.

Slabá místa OP:

Silné stránky neumíme dotáhnout do praxe, do reality; současný ministr životního prostředí; prezentace, komunikace s veřejností a dalšími zájmovými skupinami; často chybí

ucelený/promyšlený náhled na řešené problematiku. Největší dluh máme vzhledem k lesům:

- (i) Stále a zcela legálně dochází k velkoplošnému převodu přírodních biotopů na plantáže; často mizí poslední zbytky přírodě blízkých lesů a nejjachovalejší úseky lesů na lokální i regionální úrovni (a s nimi i genetická kontinuita, biodiverzita atd.).
- (ii) Neumíme ochránit ani lesy chráněných územích (zdaleka nejen Šumava).
- (iii) Ochrana přírody sama je často příčinou prohlubující se degradace lesů, neboť lpí na statickém pojetí a/nebo ignoruje odvěký vliv člověka a tradičních hospodářských postupů; OP se nechce jít do aktivního managementu lesů, což znamená další vymírání.

Ivo Machar

Silná místa OP:

Silný zákon o ochraně přírody a krajiny.

Postupně se zvyšující role nevládní ochrany přírody.

Slabá místa OP:

Sebestředné zahledění se státní ochrany do sebe samé (v rámci hesla "stát je nejlepší ochránce přírody").

Nekritické až - dle mého soudu - otrocké přejímání evropské legislativy do české ochrannářské legislativy.

Dogmaticnost a neschopnost komunikace s veřejností u pracovníků státní ochrany přírody.

Aktuální otázky:

Jak naučit státní úředníky komunikovat s veřejností?

Jak posílit roli a efektivnost nevládního sektoru v ochraně přírody a krajiny?

Kdo nahradí absenci zodpovědného hospodáře v krajině? Sukcese? Jsme na to připraveni?

Pavel Marhoul

Silná místa OP:

Silný institucionální a legislativní aparát

Velký počet lidí se zájmem o problematiku (i mimo resort OP).

Slabá místa OP:

OP nedokáže přesvědčit veřejnost o své prospěšnosti a často je příliš restriktivní.

OP vybudovala rozsáhlou síť CHÚ, ale nedokáže se o ně starat. Optimálně spravována je pouze malá CHÚ. Současný model, kdy OP hradí všechn management v CHÚ je nefunkční. Je třeba hledat jiná řešení.

Umrtvování volné krajiny. Klíčové problémy: nevyužitý potenciál AEO, zbytečné rekultivace posttěžebních ploch, škodlivý vliv zákona o lesích.

Aktuální otázky:

Aktuálně řešit všechny výše uvedené problémy a přitom hledat nová řešení tak, aby co největší část ekonomických nákladů v péči o přírodu byla přenášena mimo zdroje rezortu OP. Úhelným kamenem snažení by měla být snaha o zachování druhové diverzity = žádný další druh již nesmí vyhynout.

Jiří Matuška

Silná místa OP:

Jako silnou vidím pozici OP v tom, že pořád ještě máme co chránit. Pořád ještě je zde dobrá soustava chráněných území, většinou i volně lidem přístupných a to je dobře.

Slabá místa OP:

Slabé ale vidím to, že současná OP je neumí dostatečně veřejnosti prezentovat a neumí je ani pro/před veřejnost/í ochránit. A jako docela sporné vidím i to, že se velmi plete pozice dobrovolné a státní OP, že se tyto dvě pozice dostávají víc od sebe, a nejdou spíše spolu. Je to dáno dle mě tím, že se dobrovolná OP v jistém stupni beznaděje a zoufalství radikalizuje, a naopak ta státní OP je zase víc systémem potlačována a upozadována.

Aktuální otázky:

Jednoznačně zde vidím zásadní problém v postavení a vůli státu podporovat funkční OP.

Krátkozrakost současného mladého kapitalismu (skrytého kradení) pak vyžaduje a umožňuje odstavování zájmů OP bokem, jeho potlačování všemi možnými formami (ekonomicky, legislativně) a současně s tím i odstavovat i dobrovolnickou OP (stejně jako mnohou další jinou dobrovolnickou činnost ve společnosti). Proto je důležité uhájit věcné a správné pozice OP ve státě a oprostít je od zbytečné byrokracie a dovést je zase zpět k praktické činnosti a propojenosti s nevládní (nestátní) OP.

Tereza Mináriková

Silná místa OP:

Nadšení ochranářů "pro věc" (ochrana přírody není v žádném případě lukrativním oborem činnosti, navíc je silně negativně ovlivňována politickým vývojem, lobbisty a dalšími stakeholdery, přesto se jí s velkým nadšením, zájmem a odbornými schopnostmi věnuje v ČR řada lidí).

Slabá místa OP:

Neprofesionalita, neefektivnost ochrany přírody, roztržitost aktivit.

Aktuální otázky:

Co z toho, čemu se současná ochrana přírody věnuje, má reálný, prokazatelný pozitivní dopad na přírodu? Jsme schopni tyto naše aktivity rozeznat od těch balastních a věnovat se pouze jim?

Ondřej Mudrák

Silná místa OP:

Silná stránka ochrany přírody v ČR je v tom, že má relativně slušné zázemí ve státních institucích i nevládních organizacích, kde působí řada dobře vyškolených odborníků.

Slabá místa OP:

Slabá stránka ochrany přírody je v tom, že pozemky v řadě cenných území jsou vlastněny soukromými majiteli. Ochrana přírody proto nutně musí omezovat způsoby využívání těchto pozemků a často jde proti zájmům majitelů. Do budoucna lze ale očekávat sjednocování doposud rozdrobeného vlastnictví pozemků v rezervacích (i mimo ně) movitými občany a snižování možnosti prosazování zájmů ochrany přírody.

Aktuální otázky:

Bude nutné stanovit priority, ve kterých územích, či společenstvech obecně, se musí dodržovat ideální management a ve kterých bude možno při nedostatku zdrojů management redukovat.

David Pithart

Silná místa OP:

Silná místa spadájí v relativně dobré evidenci subjektů ochrany - druhů, biotopů, chráněných území apod., ve znalosti jejich problematiky, částečně znalosti jejich trendů a ohrožení. Pozitivem jsou víceméně dosud fungující složky AOPK (jmenovitě zprávy CHKO) a NP, i když jsou ohroženy škrtými i cílenou účelovou destrukcí jejich personálních kádrů, často pod skrytými zájmy těch, komu OP překáží v developerských záměrech.

Slabá místa OP:

Hlavním negativem je společenská izolace OP (Jak se z ní dostat viz otázka 2), vycházející z její neschopnosti oslovit širší veřejnost a získat ji na svou stranu. Dalším negativem (s tímto souvisejícím) je nedostatek ekosystémového přístupu - hlavní důraz je položen na druhovou ochranu a ochranu biotopů, což je sice logické ve smyslu zákonné opory, ale z dlouhodobého hlediska kontraproduktivní - OP se jeví jako složka hájící zájmy žab proti zájmům lidským, přitom se v podstatě mlčí o zcela nepopíratelné závislosti lidské populace na fungujících ekosystémech.

Aktuální otázky:

Jak získat pro otázky OP širší veřejnost - otázka zvolené argumentace, cílené kampaně potenciálních příznivců OP v dalších profesních a občanských komunitách (rybáři, myslivci, lesníci, turisté, kanoisté, kněží, komunální a regionální politici, filosofové, matky). Zaměřit se na formulování témat a otázek OP, která osloví novým a kreativním způsobem další občanská, politická i náboženská uskupení.

Jiří Plamínek

Silná a slabá místa OP:

Slabinou je nízká možnost (a snad i schopnost) dialogu s jinými zájmovými skupinami. Moderní vyjednávání těch, kteří nedrží v ruce trumfy, spočívá v takovém naplňování zájmů protistrany, které splňuje i zájmy vlastní. My zájmy druhých často ani neznáme, jen předpokládáme či předsuzujeme. Dobrá řešení nebývají ani kompromisní, ani silová, ale tvůrčí. V rozporu s tím (a zahrnutí do kouta) spory často spíše vyhrocujeme, než řešíme. Ve světě podnikání (který dnes rozhoduje o budoucnosti především) působí - navzdory rozšířeným předsudkům - množství slušných a poctivých lidí, kteří vážně přemýšlejí o životním prostředí, jen mají jiné, podnikatelské priority. Tyto lidi neumíme oslovit. A výhoda? Máme potenciál to změnit - v talentovaných a zaujatých, ale často komunikačně a vztahově nezručných lidech, kteří dnes v ochraně přírody působí, často bohužel s pocitem marnosti.

Aktuální otázky:

Jsem přesvědčen, že environmentální problémy - chceme-li jako lidstvo zůstat na své současné prominentní adrese ve vesmíru - nemají ekologické, ale socioekonomické řešení. Měli bychom intenzivně poznávat různé sociodemografické skupiny kolem nás, jejich myšlení a chování a jejich vztahy. Měli bychom rozmýšlet, zda současná ekonomická a politická situace je pouze hrozbou - zda není i příležitostí pro environmentálně příznivé činy. A konečně - měli bychom dobře zvažovat, kdy je užitek z ochrany přírody větší než škody na image ochránců přírody v očích společnosti. Zní to strašně, ale měli bychom se dohodnout, kdy "jde o vše" a kdy o "něco jiného". Myslím, že "o vše" jde u ekologické stability (tedy fungování příslušných mechanismů) a u ochuzování biodiversity. O zbytku bych se s ostatními bavil - jejich jazykem, který bychom se měli rychle učit?

Simona Poláková

Silná místa OP:

Nenapadají mě, ale dokážu si představit, že by to mohlo být horší.

Slabá místa OP:

Špatná komunikace vůči zbytku světa, ať už je to veřejnost, vědecká komunita, podnikatelé, státní instituce. Ochrana přírody vystupuje restriktivním a konzervativním způsobem, místo aby se snažila navázat dialog, hledala funkční kompromisy a čerpala z nejnovějších vědeckých poznatků.

Aktuální otázky:

Jak navázat dialog s ostatními subjekty, kterých se ochrana přírody týká. Především jak tuto komunikaci zjednodušit, zrychlit a otevřít novým pohledům a přístupům.

Karel Prach

Silná místa OP:

Kvalitní vědecké a odborné poznatky, existující institucionální struktura.

Slabá místa OP:

Nekvalitní a neodborné rozhodování (na čelních místech lidé bez znalostí problematiky ochrany přírody, ministr, náměstek pro OP, ředitel NP.....), často špatně fungující existující institucionální struktura.

Aktuální otázky:

Zefektivnit využívání finančních zdrojů, které jsou určeny k ochraně přírody a zlepšení stavu krajiny, skutečně na tyto účely (agro-envi programy aj.) v souladu s vědeckými poznatky.

I. Jaká jsou silná a slabá místa v naší ochraně přírody?

II. Na jakou otázku (problematiku) je aktuálně (v horizontu 1-2 let) třeba hledat odpovědi?

Jiří Reif

Silná místa OP:

Existence několika osobností, které dovedou různé proudy v oboru překlenout.

Slabá místa OP:

Nedostatečné propojení vědeckého výzkumu a praktického fungování ochrany; problém sahá od chabé finanční podpory bádání s ochranářským podtextem po nízký zájem relevantních institucí i o těch několik výsledků, které se urodí; v důsledku toho sami vědci v tomto směru moc nezkoumají a málo se snaží své výsledky v praktické ochraně prosadit, na straně poptávky zase nízká gramotnost ve smyslu odlišení kvalitní vs. nekvalitní výzkum, důležitý vs. nepodstatný výsledek; to vše se promítá do nepochopení ze strany veřejnosti, která si myslí, že ochrana stojí na pořádných základech a vědci zabývají nesmysly.

Aktuální otázky:

Zajistit fungování ekosystémů, jejichž přítomnost v naší přírodě je důsledkem již neexistujících procesů.

Jan Roleček

Silná místa OP:

Dobrá znalost (prozkoumanost) naší přírody. Zájem široké veřejnosti o přírodu.

Slabá místa OP:

Nedůvěra veřejnosti k institucionální ochraně přírody. Nedůvěra veřejnosti k aktivismu. Radikalismus a mesiášství ochránců přírody. Zneužívání omezených prostředků ochránci přírody. Nechuť ochránců přírody k dialogu, dohodě, kompromisům.

Aktuální otázky:

Jak získat zpět důvěru veřejnosti k (institucionální) ochraně přírody?

Petr Roth

Silná místa OP:

Tradice vědeckého výzkumu a existence obrovského množství dat od 19. století.

OP veřejností respektovaná jako sice nepochopitelná, ale potřebná součást společenského života.

OP je plně podložena propracovanou legislativou, formálně respektovanou státem i veřejností.

Slabá místa OP:

Nekonzistentní obor, založený na pocitech a autopsii jednotlivců, bez koncepce.

Nedostatečné odborné vzdělání pracovníků.

Absence zpětné vazby ochranných opatření.

OP není ochránáři vnímána jako společenská, ale exkluzivně odborné odvětví.

OP je částí veřejnosti vnímána jako represivní, nedůvěryhodné odvětví.

ZOPK obsahuje některé instituty nesmyslné či zastaralé, neodpovídající soudobým vědeckým poznatkům/potřebám OP.

Aktuální otázky:

Profesní vzdělání všech pracovníků OP v oboru „ochrana přírody“ – základ společenské udržitelnosti oboru.

Cíl OP v ČR (co vlastně chceme?).

Tomáš Rothrockl

Silná místa OP:

Tradiční obor multidisciplinárního charakteru s historickými kořeny obdobnými jako v ostatní „civilizované“ Evropě; jeho kontinuální rozvoj odpovídající společenským podmínkám v daném čase; relativně konzistentní filosofické a odborné přístupy.

Novodobě relativně velké posílení oboru – vznik systému institucí (MŽP, další profesionální organizace), zásadní (progresivní) inovace v oblasti legislativní.

Zájem o spolupráci a podpora ze strany akademické obce i nevládních organizací.

Zapojení do mezinárodní spolupráce, rychlá a úspěšná integrace v rámci Evropy; úmluvy, mezinárodní instituce, bilaterální spolupráce, mezinárodní projekty.

Slabá místa OP:

Chybějící odborná báze v podobě stálého akademického pracoviště zabývajícího se soustavně teoretickými základy oboru a výukou.

Pokulhávající strategické plánování (v některých segmentech jeho absence, či časté změny).

Obor diskreditován v očích veřejnosti i jejích reprezentantů (politiků).

Nedostatečná interpretace hodnot chráněné přírody, neefektivní komunikace navenek, chybějící komunikační strategie (celku).

Aktuální otázky:

Strategie rozvoje národních parků včetně principů managementu ve vztahu k této kategorii.

Ivan Rynda

Silná místa OP:

Tradice, odbornost (a to podle mého názoru nejen v oblasti přírodovědy a ochrany přírody, ale i v erudici a zájmu té u části příslušníků krajinnotvorných procesů [lesníci, rybníkáři...], jen je dobře využít... Dále autentický, byť ne vždy kompetentní zájem široké veřejnosti o přírodu a krajinu. Opět: lépe využít. Velmi dobrý systém především územní ochrany, sám se přimlouvám za lepší využití BR, ač je to máslo na mé hlavě....

Slabá místa OP:

Nesvornost a zbytečné spory někdy i mezi odborníky vedenými těmi nejlepšími úmysly. Řešení: pokora, respekt, vstřícnost, princip diferenciací v čase i v prostoru.

Aktuální otázky:

Jak se vyrovnat s ostentativní arogancí ekonomismu a tržního přístupu ke světu (a nevyhlít přitom s vaničkou dítě: daleko lepší trh než socialistické plánované hospodářství). Jak se vyrovnat s ostentativní arogancí technologie a konzumace moci (+ korupce). Nejsou to ode mne tlachy: vidím to skutečně jako odpověď na Vaši otázku, protože je patrné, jak na Šumavě celá série ministerských nekompetencí spolu s dalšími vlivy erodovala původně velmi slušnou spolupráci mezi místními představiteli, Správou, politiky a dalšími stakeholdery a jak může být tento proces infekční i pro další VZCHÚ!

Řešení: pokora, respekt, vstřícnost, princip diferenciací v čase i v prostoru; dobře nastavené rozhodovací procesy.

Jiří Řehounek

Silná místa OP:

Silným místem je rozhodně odborný lidský potenciál, kterým česká ochrana přírody disponuje, stejně jako kvalitní síť zvláště chráněných území. To se ukázalo i při projednávání soustavy Natura 2000. Dalším silným místem je dobrovolnický potenciál lidí, kteří jsou ochotni chránit přírodu ve volném čase.

Slabá místa OP:

Jako velmi slabé místo vidím stále silnější politický tlak, který v ochraně přírody válkuje odbornost a dodržování platných zákonů. Čistky ve státní ochraně přírody a ignorování vědců a nevládních organizací jsou bohužel trendem, který nás posouvá v ochraně přírody poněkud mimo evropský kontext.

Aktuální otázky:

Zůstanu u „svého“ oboru, ochrany a managementu cenných postindustriálních ploch. Využití potenciálu těžebních prostorů nebo odkališť pro ochranu ohrožených druhů zatím stát podporuje pouze slovy, přestože je jedním z úkolů v platném Státním programu ochrany přírody. Zrovnoprávnění ekologické obnovy po těžbě a nalezení finančních prostředků pro následnou údržbu cenných ploch na těchto místech je podle mého názoru reálně splnitelným úkolem, který ovšem setrvale torpédují samotní úředníci MŽP ČR (především z odboru ochrany ZPF).

Jiří Sádlo

Silná a slabá místa OP:

Silná je konzervativní ochrana a míra vnější úřednosti, slabá většina ostatního.

Aktuální otázky:

Jak od skutečné ochrany přírody oddělit komunální ekologii životního prostředí?

Kde je líp pečlivě chránit „rodinné stříbro“ a na ostatní vědomě kapitulovat, a kde chránit jen mírně, zato celoplošně?

Jak zavést lokální rozhodování „tady a teď“ namísto plošných a paušálních opatření?

Jak má ochrana přírody získat prestiž v podmínkách obecného úpadku morálky, vzdělanosti i státní ekonomie?

Chránit biodiverzitu nebo „procesy a funkce“?

Jak zavést/podpořit nepopulární managementy včetně např. ohně a eroze?

Jiří Schlaghamerský

Silná místa OP:

Relativně dobré personální obsazení správ CHKO a NP, relativně vysoké pravomoci těchto správ. Zavedení Natury 2000 bylo oproti dění v mnohých jiných zemích EU provedeno na vysoké odborné úrovni.

Slabá místa OP:

Se střídáním vlád a ministrů se neustále zásadně mění koncepce MŽP a tím státní ochrany přírody, dochází k personálním čistkám a přerušení kontinuity.

Natura 2000 příliš odvedla pozornost od ochrany jiných, mnohdy ohroženějších druhů a jejich stanovišť (priorit ochrany z hlediska našeho území, nikoliv EU).

Nevládní ochrana přírody je roztržštěná, spolky neusilují o velkou členskou základnu (= politický vliv), od dobrovolné činnosti sklouzly k péči o přírodu za úplatu (příliš mnoho činitelů je na této existenčně závislá).

Aktuální otázky:

Co chceme chránit v Národních parcích? Je místo pro divočinu aspoň v dostatečně velkých I. zónách? Jaká je cílová vize?

Ochrana soutoku Moravy a Dyje.

Ondřej Simon

Silná místa OP:

Dlouhá historie. NATURA 2000. ÚSES. Záchranné programy. Silné zázemí mezi vědci.

Slabá místa OP:

Chybí radikální křídlo ochrany přírody (Konvička nebo obránci Ptačího potoka pak nezaslouženě vypadají jako radikálové, když důsledně prosazují jinde zcela normální věci).

Chybí vizionáři jak radikálního ražení (jako byl Dejmal), tak konsenzuálního typu (jako byl Vavroušek).

Málo výkonná profesionální složka OP.

Špatná práce s veřejností.

Nedostatečné hledání spojenců v blízkých společenských skupinách, ignorování širších environmentálních a sociálních souvislostí.

Aktuální otázky:

Jak lépe pracovat s daty z monitoringu a obecně vědeckými poznatky? (umět rozlišit kdy se jedná o nutný podklad pro rozhodování a kdy naopak jde o byrokratický balast)

Jakými cestami se můžeme dokázat oprostít od „atraktivních“ národních témat (čolek hranatý, ...) a zabývat se ochranou přírody v evropském měřítku?

Vojtěch Stejskal

Silná místa OP:

Ještě stále zákon č.114/1992 Sb. Zákon oslavil před třemi nedělemi 20 let platnosti (20 let účinnosti bude mít teprve v červnu) a dosud přes veškeré snahy v zásadě jeho kostra odolala politickým i lobbistickým tlakům. Je stále ještě velmi účinným v oblasti druhové i územní ochrany, zejména jako nástroj ochrany biodiverzity při rozhodování o povolení různých investičních záměrů a činností. Také ještě stále je silným nástrojem účasti veřejnosti v řízeních týkajících se těchto povolování.

Slabá místa OP:

Zákon č.114/1992 Sb., který lze v současné politické konstelaci velmi lehce vykostit. V případě některých dosud silných nástrojů se tak již v legislativním procesu děje (resp. se k tomu vážně schyluje). Také mu chybí některé v zahraničí tradiční nástroje, jako např. ekonomicko-právní, které by investory nutily k zamyšlení, zda se jim investice vůbec vyplatí.

Dále systém veřejné správy v ochraně přírody; cenzura v časopise Ochrana přírody; politické ovlivňování rozhodování ve věcech ochrany přírody, atd.

Aktuální otázky:

- 1) formálnost systému posuzování vlivů na území Natura 2000,
- 2) zavedení ekonomických nástrojů ochrany přírody a krajiny do zákona č.114/1992 Sb.,
- 3) model právní úpravy národních parků (společně či každý zvlášť?),
- 4) monitoring ptačích oblastí a ptáků z přílohy I směrnice o ptácích (podpora ze strany státu či krajů?),
- 5) právní úprava účasti veřejnosti na rozhodování ve věcech ochrany přírody (v silném ohrožení) a přístup k soudní ochraně (neexistuje),
- 6) jak zefektivnit prosazování práva v oblasti ochrany přírody?,
- 7) jak dostat Českou republiku před Soudní dvůr EU ve věcech porušování obou směrnic Natura 2000?

David Storch

Silná místa OP:

Dobré organizační a legislativní zázemí, kvalitní ekologický výzkum, pochopení, že někdy je namístě radikální management a jindy nezasahování.

Slabá místa OP:

Zaměřenost na zákonem chráněné druhy a lokality a z toho plynoucí neschopnost účinně chránit to, co leží mimo (výsypky, vojenské prostory, „Xové“ biotopy v rámci Natury 2000); neschopnost účinně chránit biotopy obhospodařované ekonomicky silnými subjekty (mám na mysli třeba rybníky a koneckonců i ty výsypky); neschopnost účinně komunikovat s veřejností.

Aktuální otázky:

Jak zajistit ochranu výše více či méně antropogenních biotopů, které přitom patří k biologicky nejhodnotnějším (vojenské prostory, výsypky, odkaliště, stojaté vody)?

Martin Střelec

Silná místa OP:

Ochrana přírody disponuje pravomocemi státní správy. Má tedy relativně velké rozhodovací možnosti a taktéž jistou stabilitu finanční, institucionální atd.

Slabá místa OP:

Ochrana přírody podceňuje pěstování vztahů s vlastníky a uživateli pozemků. Nedostatečně s nimi komunikuje a spolupracuje. Není využit jejich potenciál pro péči o chráněná území/druhy. Velmi problematické jsou kompetence v oblasti krajinného rázu a vzhledových konvencí staveb v ZCHÚ. Jednak jde o výrazné omezení pro místní obyvatele, ale zejména to deformuje vnímání ochrany přírody do subjektivistické polohy.

Aktuální otázky:

Ochrana přírody si musí vyjasnit priority a možnosti ve „volné krajině“ a ve spolupráci s relevantními aktéry nalézt a nastavit nástroje pro péči o druhy/biotopy.

Miroslav Svoboda

Silná místa OP:

Propracovaná organizační struktura v rámci administrativního zajištění ochrany přírody.
Platná legislativa.

Slabá místa OP:

Nedotažená koncepce ochrany přírody – co je hlavním cílem a prioritou, v případě lesů by se mělo jednat o ochranu biotopů a druhů.

Nedotažená strategie a definování co je v nutno v krátkém a dlouhodobém horizontu chránit a jaké jsou priority.

Absence hlubších analýz trendů v oblasti druhů a biotopů v lesních ekosystémech.

Absence jasně definovaných zásad managementu lesa v územích s různým stupněm ochrany a různou majetkovou strukturou.

Nedostatečná schopnost prosadit zájmy ochrany přírody v rámci společnosti.

Nedostatečná schopnost prosadit zájmy ochrany přírody na územních jednotkách podléhajících státu – např. státní lesy nebo vojenské lesy.

Aktuální otázky:

Jaké jsou priority ochrany přírody v případě lesních ekosystémů?

Jaké jsou ohrožené biotopy a ohrožené druhy?

Kde jsou hot spoty biodiverzity a jak se kryjí se současným územním systémem ochrany přírody?

Jakým způsobem se budou uplatňovat v praxi hlavní cíle ochrany přírody.

Jaké jsou hlavní zásady managementů lesů, které zajistí ochranu důležitých biotopů a druhů?

Jakým způsobem tento management uvedeme v praxi?

Jan Sychra

Silná místa OP:

Přítomnost odborníků biologů na regionálních pracovištích státní OP; 2. funkční legislativa.

Slabá místa OP:

1. nejednotnost názorů na jednotlivé postupy při OP mezi ochranáři v kontrastu s názorově jednolitou masou jejich odpůrců (např. rybníkáři, zemědělci, myslivci);
2. neschopnost komunikace s veřejností (např. vysvětlení proč jsou konkrétní kroky a cíle OP skutečně důležité);
3. pronikání politických a ekonomických zájmů do témat OP a s tím spojené tunelování peněz určených pro OP (např. Šumava, „odborníci“ píšící posudky na zakázky firem, velké neodborné firmy vyhrávající zakázky na inventarizační průzkumy).

Aktuální otázky:

1. Jsme schopni za spolupráce státní OP, biologů, občanských sdružení atd. vytvořit společnou názorovou platformu určující, jak postupovat při konkrétních tématech OP?
2. Je možné ve větším měřítku cíleně oslovit lidi, aby pochopili smysl a důležitost OP u nás?

Jan Šíma

Silná místa OP:

Za silnou stránku lze považovat kupříkladu relativně dobrou znalost o stavu přírody a stále ještě relativně fungující vzájemnou komunikaci jednotlivých "skupin" (odborných, zájmových) v oblasti ochrany přírody.

Slabá místa OP:

Slabou stránkou je mj. roztržitost cílů, resp. neschopnost cíle srozumitelně vysvětlit a získávat pro ně podporu...

Aktuální otázky:

Nutné je např. řešit obnovu (náhradu) dynamiky procesů v krajině ve vztahu k dynamice vývoje biotopů – to ale není na takto krátkodobý výhled a je otázka (krom dílčích věcí) je vůbec v 1-2 letém horizontu řešitelné. Důležité bude samozřejmě třeba nastavení zemědělských aj. dotací, o kterých se bude v tomto horizontu rozhodovat, ale to je spíš nástroj a ne otázka, na niž je třeba hledat odpověď.

Martin Škorpík

Silná místa OP:

V průměru vysoká odborná erudice zaměstnanců SOP.

Jejich zápal, multidisciplinární nadhled.

Propojení nevládního sektoru a SOP.

Slabá místa OP:

Neexistence jednotné odborně podložené koncepce, časté změny přístupu formou „lidové tvořivosti“ na různých úrovních.

Neexistence řešení konkrétních praktických otázek v SOP formou aplikovaného přírodovědného výzkumu.

Trvalá nepřítomnost rozvoje teoretického zastřešení oboru.

V průměru slabší organizační a manažerské schopnosti zaměstnanců SOP.

Neschopnost SOP prezentovat a popularizovat výsledky své práce.

Podřízené a služebné postavení SOP vůči silovějším rezortům (zemědělství, lesnictví, energetika, průmysl).

Aktuální otázky:

Domnívám se, že akutní je hledat odpověď na otázku: „Jak začít měnit stav, kdy ochrana přírody je v očích široké veřejnosti (a koncentrovaně v politice) chápána jako rozmar, případně schválnost některých vyšinutých jedinců, kteří jen chtějí dělat potíže a brzdit rozvoj národního hospodářství. Takto totiž vyznívají očima redaktorů veřejnoprávních sdělovacích prostředků téměř všechny jejich zpravodajské počiny a ve mně to vzbuzuje vztek a bezmoc.

Vlasta Škorpíková

Silná místa OP:

Mnoho přírodovědců; respektované NGOs; krajina otevřená všem; propracovaná legislativa, která je však zároveň svou složitostí naším slabým místem.

Slabá místa OP:

Nerovné postavení vůči resortu zemědělství; nekomunikace mezi složkami; NGOs, které pod záminkou ochrany přírody hájí zcela jiné zájmy; dotace; teoretické zázemí.

Aktuální otázky:

Najdeme lidi, kteří jsou schopni ochranu přírody prosazovat na politické úrovni?

Otakar Štěrbá

Silná místa OP:

Během posledních 20 let se státní OP stala významnou společenskou silou.

Slabá místa OP:

Státní OP je nenáviděna všemi ostatními resorty a bohužel i většinou veřejností. K hlavním důvodům patří:

- 1) Rozhodující část pracovníků státní OP se rekrutuje z osob, které nejsou schopny uplatnit se v jiných sférách a jsou navíc postiženy komplexem „mít moc“. Proto směřují k nekompetentním rozhodnutím, k buzeraci a ke zbytečnému otravování, což vše dohromady kompromituje myšlenku a svaté poslání ochrany přírody. („Kde je blbec, tam je nebezpečno!“)
- 2) Další skupina tzv. ekologů zneužívá OP k nekalým ziskům, včetně politikaření, což v současné totální demoralizaci dráždí veřejnost obzvláště silně.
- 3) Nejsme schopni zbytku společnosti vysvětlit důvody a nutnost OP. Stále se jen víc a víc zakazuje, nic se nevysvětluje (viz odpověď na další otázku).

Aktuální otázky:

Je nutné vysvětlit politikům, podnikatelům i prostým občanům, **proč** máme chránit (a „obnovovat“) přírodu. A to nejenom z důvodů etických (ty si lidé dovedou jakž takž představit), ale hlavně z důvodů praktických. Nikdo neví, co to jsou ekosystémové funkce a služby přírody, natož aby pochopil či uvěřil jejich hodnotě a ceně. S tím úzce souvisí i orientace státní OP, která stále slepě inklinuje k chránění nápadných a „vzácných“ druhů či lokalit (horské systémy, stepi, raritní stanoviště, botanické záležitosti...), zatímco nenápadné a všudypřítomné **říční krajiny**, kde je (nebo bylo) soustředěno daleko nejvíce druhů, nenahraditelných společenstev i ekosystémových funkcí, je pro státní OP marginální záležitostí („kdyby nebylo Ramsaru, tak po říčních krajinách u nás dodnes ani pes neštěkne...“).

Karolína Šulová

Silná místa OP:

Poměrně slušné profesní zázemí včetně státní administrativy.

Ve srovnání s řadou zemí kvalitní legislativa s poměrně velkými pravomocemi.

Slabá místa OP:

Ochrana přírody je veřejností spojována s nesmyslnými zákazy, za což si v mnoha případech může sama.

Ochrana přírody nedokáže často veřejnost přesvědčit o smysluplnosti toho, co dělá (pro veřejnost je naše konání často nesrozumitelné, naopak v běžných problémech typu zástavba příměstské zeleně, kde by lidé pomoc čekali, pomoc nepřichází).

Ochrana přírody se soustředí zejména na chráněná území či druhy, nikoli na „obyčejnou“ krajinu.

Málo vysvětlujeme.

Aktuální otázky:

Jak vysvětlíme lidem, co a proč děláme a jak se to konkrétně projeví na jejich životech?

Máme do naší argumentace pouštět více emocí?

Jak veřejnost přesvědčit, že ochrana přírody za těch pár korun stojí?

Témata: zemědělská politika a dotace, lesní zákon a postavení LČR, politické tlaky – ať už na legislativu, nebo přímo na konkrétní území

Zdeněk Vermouzek

Silná místa OP:

Za silnou stránku, resp. spíš příležitost, považuji potenciál ochrany přírody u nás – dostatek odborníků, organizační zajištění i zákonné předpoklady.

Slabá místa OP:

Hlavní slabinou je neefektivita současného systému, jejíž primární příčinou je nízká společenská prestiž a poptávka.

Aktuální otázky:

Jak společenskou prestiž a poptávku po ochraně přírody významně zvýšit.

Jana Vitnerová

Silná místa OP:

Natura.

Slabá místa OP:

Natura.

Aktuální otázky:

Natura.

Mojmír Vlašín

Silná místa OP:

Tradice v ochraně přírody (sice dvakrát přerušená) je nesporně velkou devizou a k tomu patří i vysoká erudice těch, co se jí zabývají.

Slabá místa OP:

Problémem je, že se do toho montují lidé, kteří tomu nerozumí ani za mák.

Všude se válejí pestrobarevné brožurky o důležitosti ochrany přírody, ale slabost vidím v tom, že když štekne investor, státní ochrana přírody zaleze do boudy. Nejslabší stránkou je, když odborné instituce v ochraně přírody jako je třeba národní park řídí diletanti a beztrestně porušují zákony.

Aktuální otázky:

Je možné nechat probíhat a chránit spontánní přírodní procesy a chránit je? Nejde jen o gradace kůrovce v NP Šumava, ale třeba i o sukcesní pochody na loukách nebo erozní činnost meandrující řeky v různých chráněných krajinných oblastech.

Lenka Vokasová

Silná místa OP:

Silné odborné zázemí a kvalitní odborná data o přírodních fenoménech.

Tradice a zájem veřejnosti o ochranu přírody a o pohyb a pobývání v přírodě.

Rozvinutý systém chráněných území.

Volně přístupná krajina.

Slabá místa OP:

Stavění ochrany přírody do kontradikce vůči „rozvoji“.

Autoritářský, nikoliv partnerský přístup ze strany veřejné správy v ochraně přírody, slabá komunikace navenek.

Absence jasné strategie a nastavení priorit v prosazování cílů ochrany přírody a z toho vyplývající lpění na marginalitách a naopak nedostatečná pozornost důležitým principům a kauzám.

Aktuální otázky:

Jak dlouhodobě udržitelně zajistit péči o rozsáhlé cenné části přírody, které zanikají bez „tradičního“ působení člověka, a to v současné změněné ekonomické, sociální a demografické situaci?

S tím souvisí: K jakému modelu krajiny a jejího fungování směřujeme?

Ondřej Volf

Silná místa OP:

Dosud legislativa.

Dobré odborné zázemí.

Dostatek kvalitních dat.

Územní ochrana, realizace soustavy Natura 2000.

Slabá místa OP:

Slabá podpora veřejnosti a neschopnost přesvědčit veřejnost o smyslu ochrany přírody.

Pomalá reakce na nejnovější poznatky vědy.

Představa o výlučnosti oboru, která ale fakticky nemá žádné základy.

Obava dalších skupin (památkáři, investoři,...) z působení ochrany přírody.

Fundamentalistické představy, zejména týkající se územní ochrany.

Přetrvávající zákazový přístup – „protection“ versus „conservation“.

Aktuální otázky:

Porovnat zájmy dalších skupin (lesníci, myslivci, zemědělci,...), které operují v krajině.

Nově formulovat smysl ochrany přírody.

PR ochrany přírody.

Alena Vopálková

Silná místa OP:

Zájem o věc a obor – Stále ještě přetrvává poměrně značný počet těch, kteří v případě potřeby, nebo z vlastního zájmu, do přírody chodí, přírodu sledují a realizují různé činnosti ve prospěch konkrétních lokalit. Mají zájem na tom, aby se stav nehoršil, a neřeší to pouze komerčně.

Dobrý zákon – Neříkám vynikající, ale zakotvující principy, které považují za zásadní. Někdo ho považuje za příliš složitý, matoucí, možná i zbytečný, já jako ten, kdo ho dlouhodobě aplikuje, vím mnoho o jeho „problémech“, ale přesto „na něj nedám dopustit“

Slabá místa OP:

Nevíme, „co chceme“ – a i když to někde víme, tak jsou požadavky neustále cíle měnit. Není podle mého názoru možné měnit cíle podle toho, co si kdo v daném okamžiku myslí, že je právě teď v dané lokalitě třeba dělat. Často chceme „všude všechno“, stále jsme hodně v zajetí pocitů. Nemáme systém hodnocení plnění cílů a indikátorů.

Dlouhodobé neřešení problematiky „fungování krajiny“ – Tzv. obecná ochrana, ochrana krajiny, vazeb v krajině, přírodních funkcí krajiny, včetně „ekosystémového přístupu“ není jak koncepčně, tak metodicky řešena. I to je jeden z důvodů „inflačního“ vyhlášení maloplošných ZCHÚ, což v konečném důsledku poškozuje celý systém. Vyrábíme „ostrovy“ a všichni řeší „jednotlivosti“, aniž by byl řešen „celek“.

Aktuální otázky:

1. Ochrana krajiny a jejích funkcí v územně plánovací dokumentaci. Zásady územního rozvoje nám již „utekly“, ale do roku 2015 budou muset mít všechny obce v ČR schválené územní plány. Již dnes začíná „boom“ těchto dokumentů, které určí na mnoho let funkční a prostorové využití krajiny, které následně bude ovlivňovat stav ekosystémů krajiny tvořících.
2. Udržitelnost péče o území, kterou zajišťují orgány ochrany přírody. Neustále rostou požadavky na poměrně rozsáhlých plochách „blokovat sukcesí“, zajistit „disturbance“, nahradit změny vyvolávané buď „činností vojsk“ nebo hospodařením v krajině uměle (rozsáhlé plochy zanikajících vojenských újezdů, omezení činnosti armády v nich atd.). Částky, které by to znamenalo vynaložit, jsou zcela mimo realitu a možnosti ochrany přírody (tak jak to zatím vypadá). Bude třeba hledat nové modely a způsoby plnění cílů ochrany přírody.

Petr Voříšek

Silná místa OP:

Relativně kvalitní legislativa; rozsáhlá síť chráněných území; ochrana přírody má oporu v existujících státních a dalších veřejných institucích, které mají svěřenu i státní správu; početné nevládní organizace; relativně kvalitní informace o stavu přírody (získávané státními i nestátními organizacemi a jednotlivci).

Slabá místa OP:

1. nízká odborná úroveň v ochraně přírody (státní i nestátní), malé využívání vědeckých poznatků v ochraně přírody, nerozlišování mezi vědecky získanými poznatky a názory a těmi dalšími, velmi málo rozvinutá oblast vědeckého výzkumu nazývaná "conservation science/conservation biology"; nedostatečný monitoring - informace o stavu přírody sice jsou a mnohdy velmi kvalitní, ale ani ty nejsou dostatečně využívány, prakticky chybí vědecky zpracovávané informace o vlivu a dopadu managementu a ochrannářských zásahů a pokud jsou, nejsou dostatečně využívány;
2. špatné nebo žádné strategické plánování a stanovování priorit, z toho plynoucí neefektivní využívání již tak omezených finančních prostředků;
3. důraz na restriktce v ochraně přírody, malé zohledňování zájmů místních obyvatel či dalších zájmových skupin (pozor, toto neznamená, že je třeba ustupovat nehorázným požadavkům, spíše to znamená, že je třeba společně s ostatními hledat nová řešení, která nejsou silová), špatná komunikace směrem k veřejnosti a jiným zájmovým skupinám;
4. nedobré vztahy mezi státní a nestátní ochranou přírody (vzájemná nedůvěra).

Aktuální otázky:

Všechna 4 témata nastíněná v odpovědi na předchozí otázku (Slabá místa v ochraně přírody v ČR).

Pokud bych je měl seřadit podle priorit, tak by vypadalo takto: 1. odbornost, věda a monitoring, 2. strategické plánování, 3. komunikace, 4. vztahy mezi NGO a GO.

Jaroslav Vrba

Silná místa OP:

Silnou stránkou české OP je nesporně dlouhá tradice a odbornost – je na co navazovat.

Slabá místa OP:

Největší slabinou je necitlivý, byrokratický až arogantní přístup státní správy na všech úrovních (čest výjimkám) a dlouhodobě nezvládnutá komunikace s veřejností a politiky, prohlubující se negativní vnímání OP především v některých regionech (BR Šumava a Dolní Morava).

Aktuální otázky:

Vidím 2 zásadní problémy: Zastavit demontáž OP současnou politickou garniturou! Citlivě a trpělivě, věcně i politicky, řešit především ohrožené neuralgické regiony (Šumava, soutok Moravy a Dyje, potenciálně Brdy). Nutnost strategické koncepce OP – přechod od druhové ochrany (striktní lpění na ní je často kontraproduktivní) k ochraně ekosystémů a procesů.

Tomáš Vrška

Silná místa OP:

- i) silné postavení státní správy ochrany přírody – významné rozhodovací kompetence resortu;
- ii) relativně velký počet odborných pracovníků v institucích ochrany přírody (AOPK ČR, správy NP);
- iii) rozsáhlá síť chráněných území s ohledem na "kulturnost" naší krajiny.

Slabá místa OP:

- i) nedostatečně vyjasněné a deklarované cíle ochrany v některých ZCHÚ (priority ochrany) – NP Šumava jako maják
- ii) s tím související dosud nezvládnutá komunikace s vlastníky pozemků v ZCHÚ a navazující problematika náhrady újmy.

Aktuální otázky:

- 1) Jaký obsah bude mít legislativní (a tudíž koncepční) úprava existence národních parků (která by neměla být zpracována per partés).
- 2) Jaké jsou priority v druhové ochraně – z hlediska významnosti druhů i důležitosti jednotlivých lokalit (a s ohledem na dosud investované prostředky).
- 3) Kde a jak budou zajištěny finanční zdroje na speciální management chráněných a ohrožených druhů po skončení operačních programů a při předpokládaném snižování finančních prostředků z rozpočtu stát.

Eva Zelenková

Silná místa OP:

Dobrá legislativa, místy dobře zachovaná příroda, lidé zapálení pro ochranu přírody.

Slabá místa OP:

Politizování ochrany přírody, nedostatečné umění komunikace, PR a marketingu, ekologická výchova (vhodně volené formy sdělovaných argumentů, vytváření obrazu OP ne jako brzdy pokroku, ale jako nástroje pro zachování člověčího druhu a jeho kvalitního života).

Aktuální otázky:

Jaké jsou priority české ochrany přírody? (Bylo by asi vhodné netříštit síly, ale soustředit se řešení úkolů podle důležitosti)

Strategie NP – chceme národní parky, kde je nejdůležitějším úkolem chránit přirozené procesy?

I. Jaká jsou silná a slabá místa v naší ochraně přírody?

II. Na jakou otázku (problematiku) je aktuálně (v horizontu 1-2 let) třeba hledat odpovědi?

Vladimír Zýval

Silná místa OP:

Zájem alespoň některých odborníků z akademické sféry o témata OP.

Slabá místa OP:

Chybí dlouhodobá vize OP v ČR (viz rozdíl stavu koncem 80.let 20.stol.).

V rámci celé naší společnosti chybí schopnost vést otevřenou diskusi (naslouchat názoru druhých, hledat společný konsens a nést společnou zodpovědnost za přijatá rozhodnutí) – toto velmi silně platí i pro témata OP.

Odborná nekompetentnost řady úředníků státní správy.

Absence metodického vedení směřovaného na úředníky státní správy a na soukromý sektor pracující v OP.

Neschopnost orgánů OP začlenit OP do územního plánování (např. ÚSES, druhová ochrana).

Aktuální otázky:

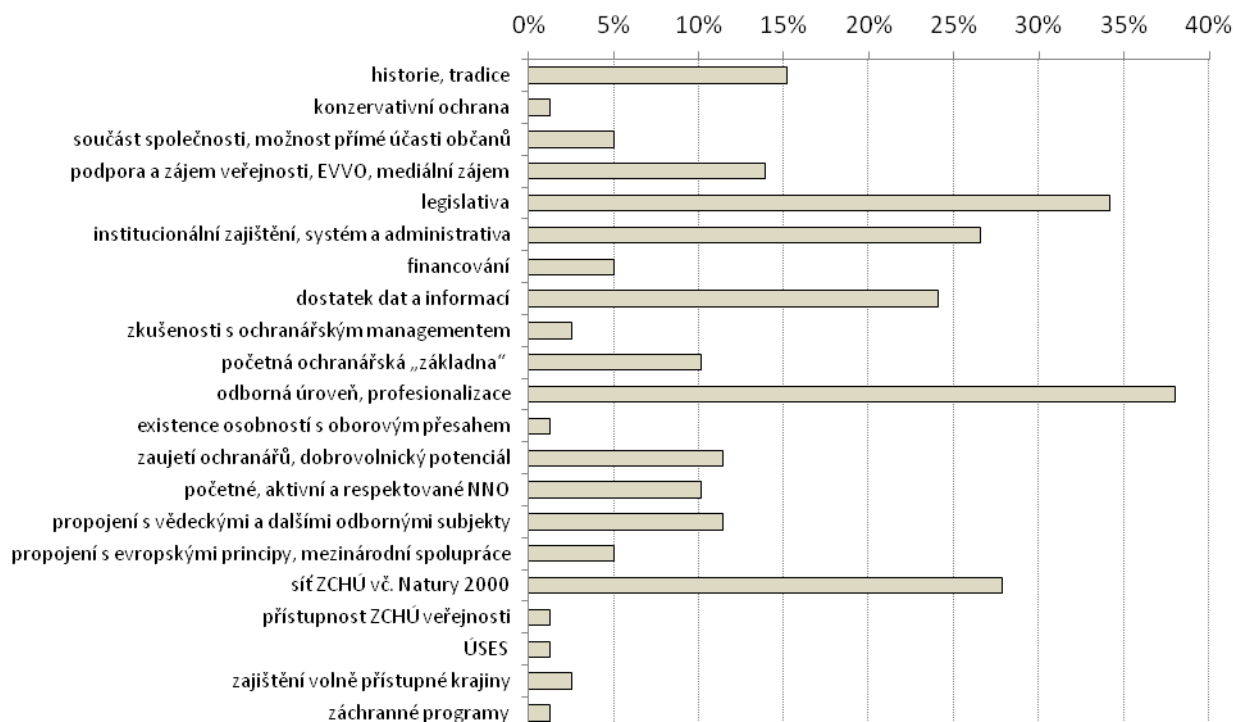
Proč se tak zásadně změnil zájem veřejnosti o témata OP za posledních 25 let? Jak se změnil státní orgány OP, legislativa, NGO a postoje celé společnosti k OP za posledních 25 let – nebo-li kam jsme došli za posledních od časů pana Velka? Co jsme získali a co ztratili?

Jaká je hlavní vize OP v ČR pro následujících 25 let? Co jsou priority a jak je dokážeme prosadit do celostátní politiky OP?

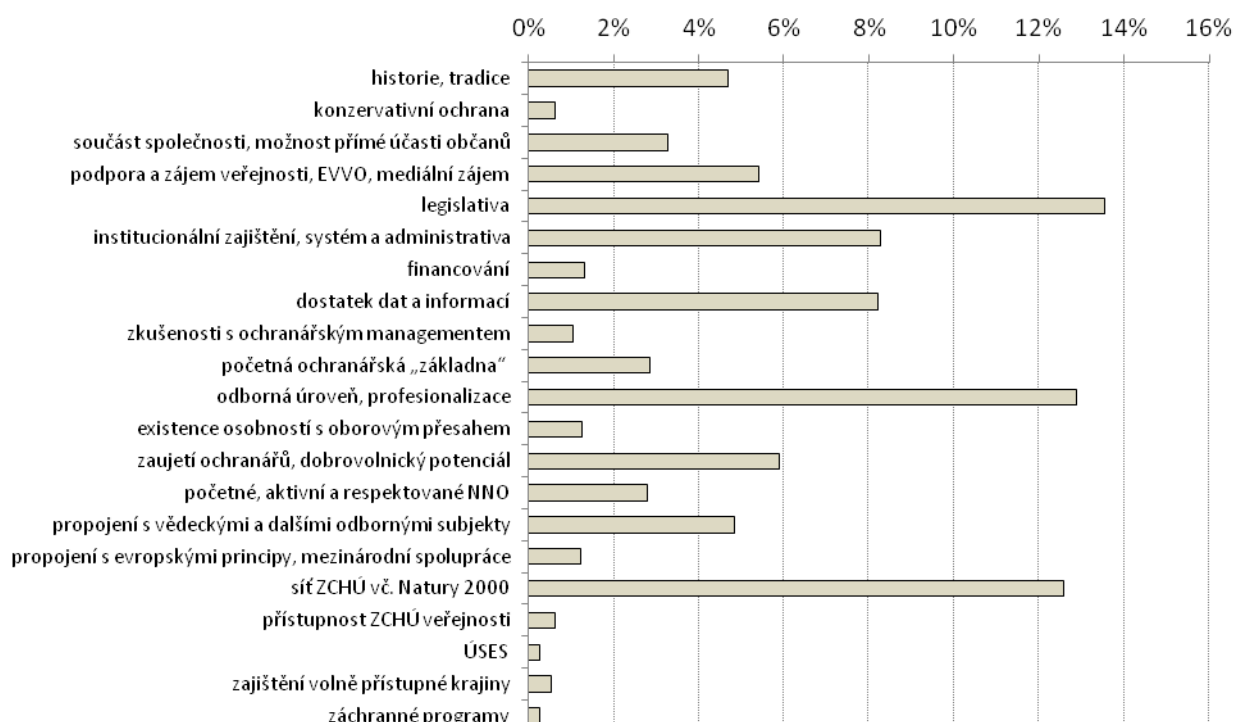
Souhrn výsledků ankety

Metodika zpracování odpovědí účastníků Fóra ochrany přírody bude vysvětlena na prvním setkání a následně uvedena na internetových stránkách Fóra společně se všemi zveřejněnými odpověďmi.

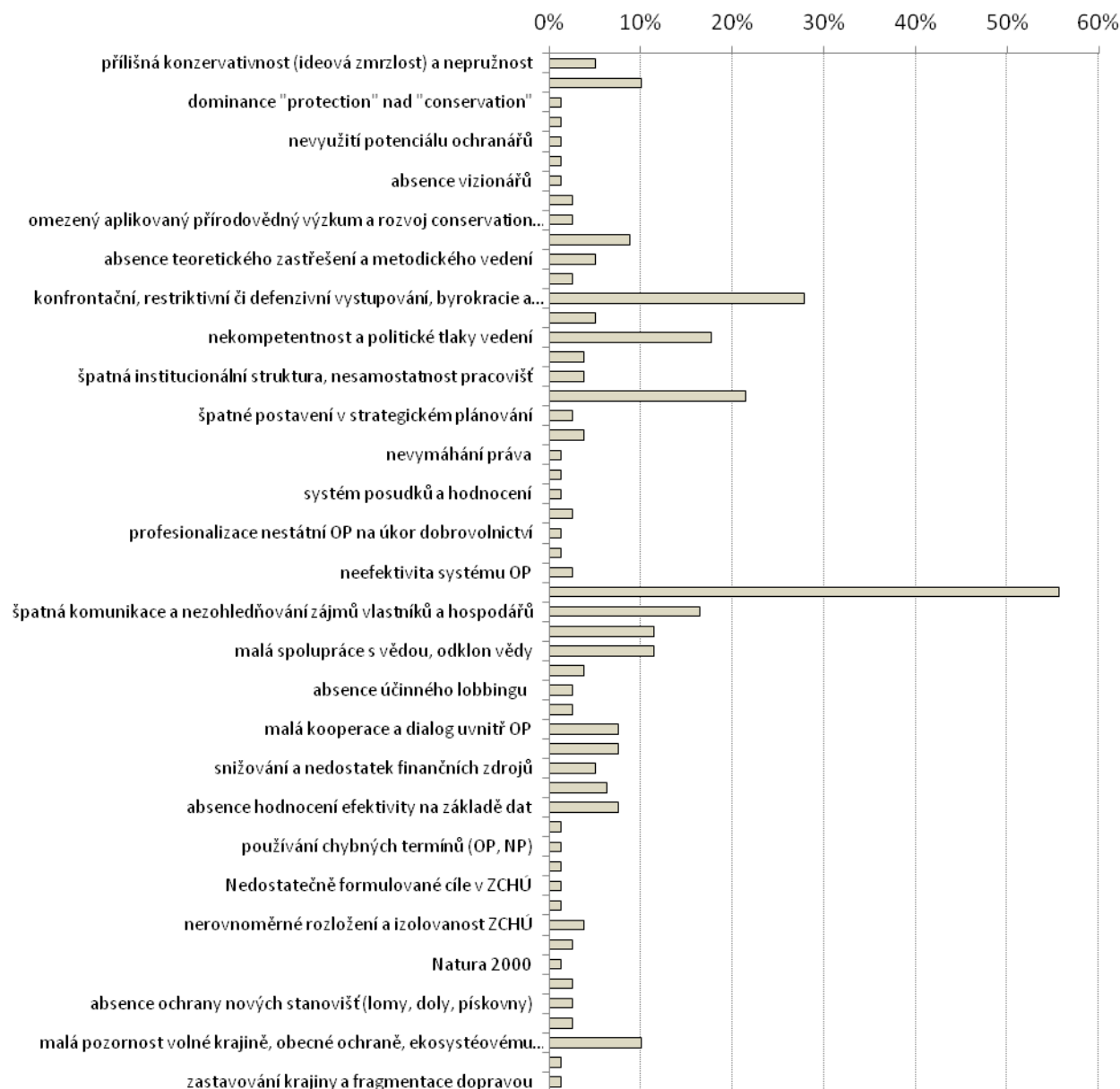
Ia. Silná místa OP – poměr absolutního zastoupení odpovědí podle tematických okruhů

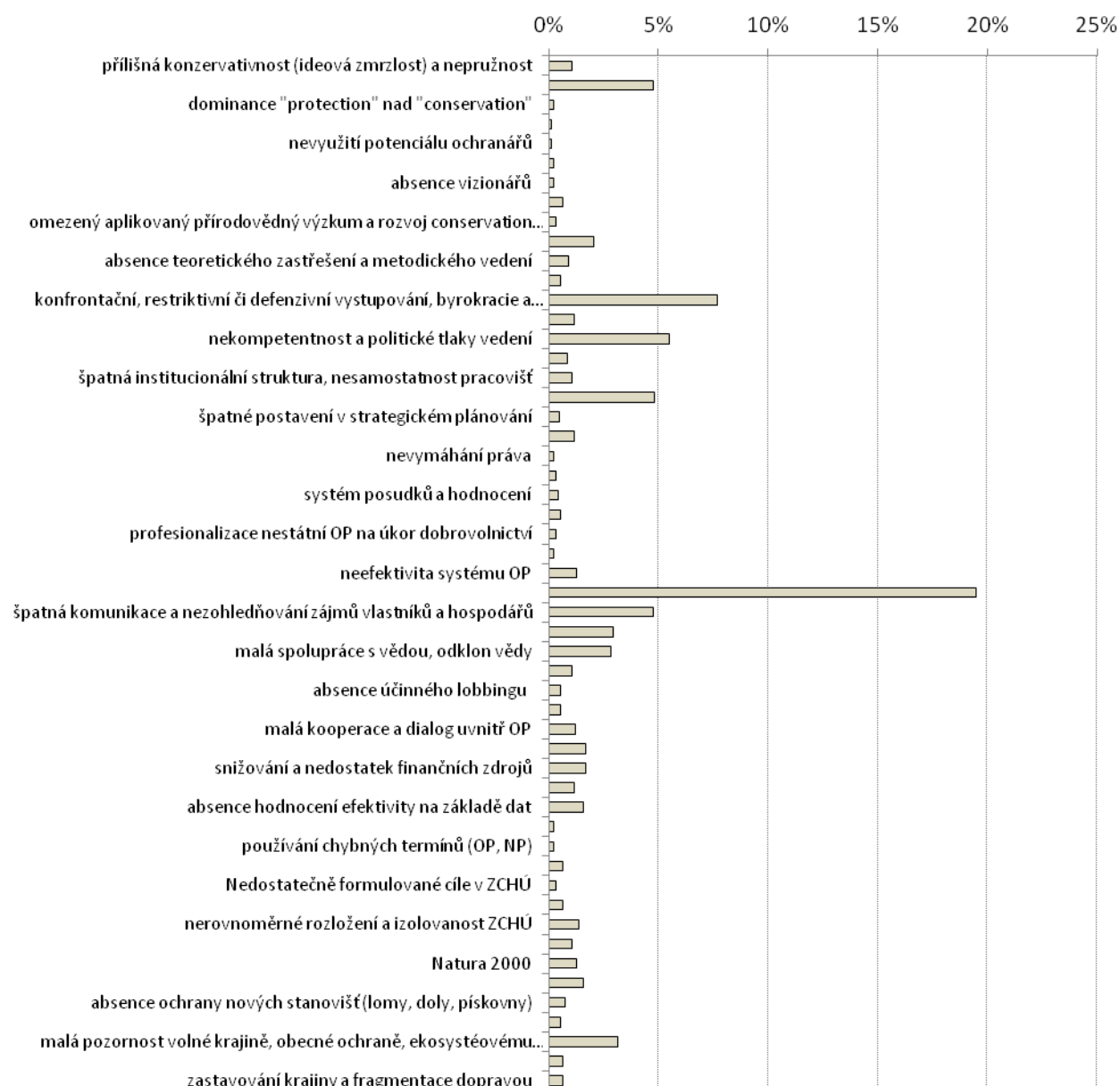
Ib. Silná místa OP – poměr relativního zastoupení odpovědí podle tematických okruhů

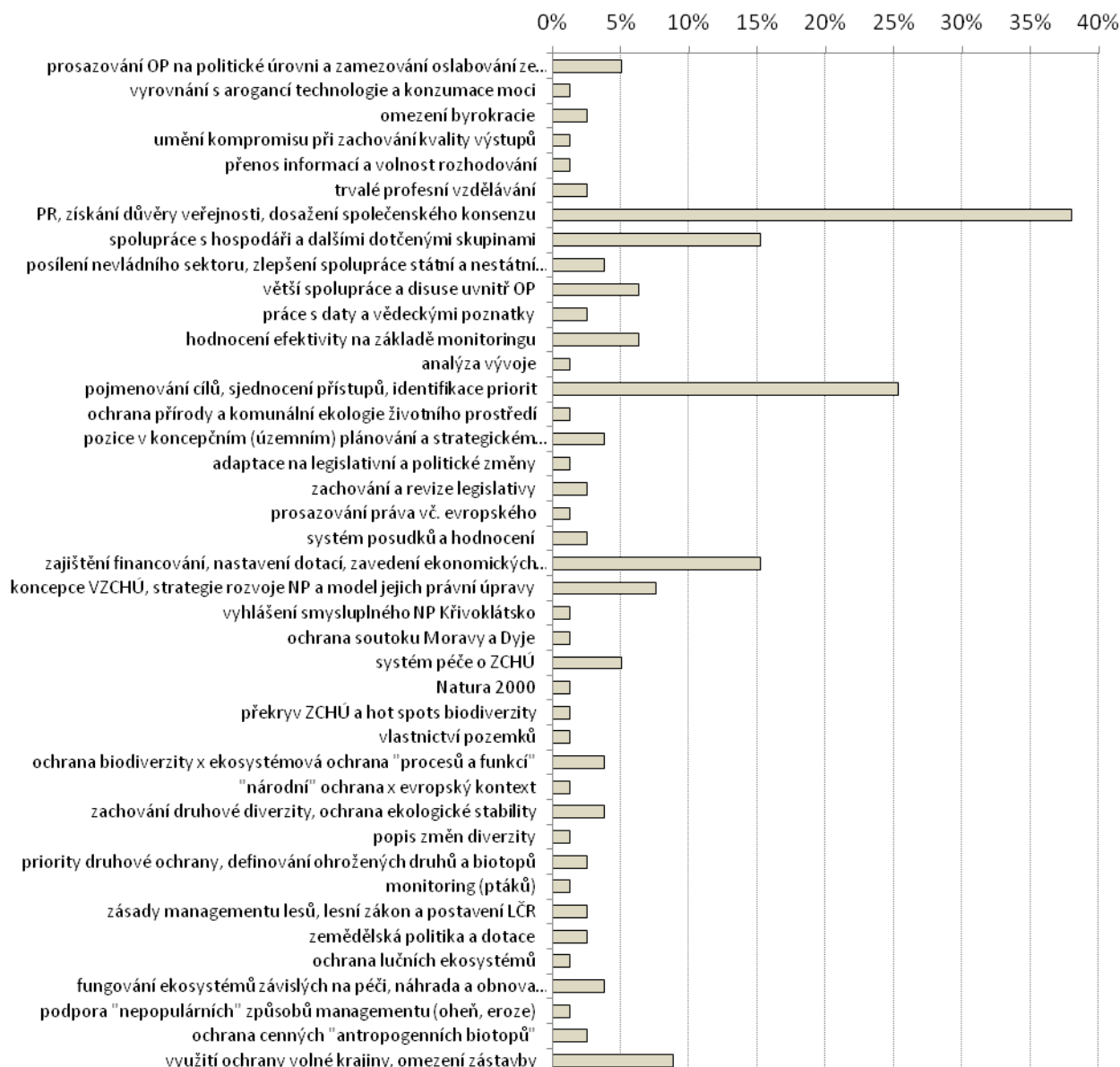
IIa. Slabá místa OP – poměr absolutního zastoupení odpovědí podle tematických okruhů

IIb. Slabá místa OP – poměr relativního zastoupení odpovědí podle tematických okruhů

IIIa. Aktuální otázky – poměr absolutního zastoupení odpovědí podle tematických okruhů

IIIb. Aktuální otázky – poměr relativního zastoupení odpovědí podle tematických okruhů

